

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ:

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ
ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΜΠΟΥΛΟΥΓΟΥΡΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του
Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Οικονομική και Επιχειρησιακή
Στρατηγική
ΠΕΙΡΑΙΑΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2012

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
---------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	8
-----------------	---

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.1 ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	8
--	---

1.2 ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΘΕΣΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	11
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	19
-----------------	----

WORLD GOVERNANCE INDICATORS

2.1 ΟΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.....	20
--	----

2.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ – WGI.....	24
---	----

2.3 ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΚΡΙΤΙΚΕΣ.....	27
-------------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	29
-----------------	----

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

3.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	29
----------------------	----

3.2 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ.....	31
-------------------------------	----

3.3 ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗ.....	36
-----------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....42

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΚΑΘΕ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

4.1 ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΘΕΣΜΩΝ(REGULATORY QUALITY / RQ).....43

4.2 ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ (GOVERNMENT EFFECTIVENESS / GE).....44

4.3 ΕΥΝΟΜΙΑ (RULE OF LAW / RL).....45

4.4 ΈΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ (CONTROL OF CORRUPTION / CC).....47

4.5 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗΣ (VOICE AND ACCOUNTABILITY / VA).....50

4.6 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΥΣΤΑΘΕΙΑ (POLITICAL STABILITY AND ABSENCE OF VIOLENCE / PV).....52

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....55

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....63

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.1

Η σχέση μεταξύ της προστασίας των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας στις διάφορες χώρες και των αντίστοιχων κατά κεφαλήν εισοδημάτων τους.....16

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.1

Οι πηγές άντλησης των δεδομένων για την Κατασκευή των Παγκόσμιων Δεικτών Ποιότητας της Διακυβέρνησης.....23

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1

Ετήσιος ρυθμός αύξησης Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος (GDPgrowth%) – Κατανομή Μεταβλητής.....31

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2

Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου (Gross Fixed Capital Formation,%GDP) - Κατανομή Μεταβλητής.....32

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3

Ρυθμός αύξησης της εργασίας, (Labor Growth%) - Κατανομή Μεταβλητής.....33

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.4

Έλεγχος της Διαφθοράς (Control of Corruption / CC) - Κατανομή Μεταβλητής.....33

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.5

Κοινοβουλευτική Αποδοτικότητα (Government effectiveness / GE) - Κατανομή Μεταβλητής.....34

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.6

Πολιτική Ευστάθεια (Political Stability and absence of violence / PV) - Κατανομή Μεταβλητής.....34

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.7

Ποιότητα θεσμών (Regulatory Quality / RQ) - Κατανομή Μεταβλητής.....35

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.8

Δυνατότητα Αντιπροσώπευσης (Voice and Accountability / VA) - Κατανομή Μεταβλητής.....35

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.9

Ευνομία (Rule of Law / RL) - Κατανομή Μεταβλητής.....36

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η θεωρία της Οικονομικής μεγέθυνσης αποτελεί πλέον ένα ξεχωριστό και απολύτως διακριτό κεφάλαιο της οικονομικής θεωρίας γύρω από το οποίο υπάρχει πλούσια βιβλιογραφία με σημαντική συμβολή στην κατανόηση των μηχανισμών εκείνων που προσπαθούν να δώσουν την εξήγηση με τη χρήση στατικών όσο και δυναμικών μοντέλων της διαδικασίας δημιουργίας Οικονομικής Ανάπτυξης. Επιπλέον η διαδικασία της Οικονομικής Ανάπτυξης και οι αιτίες που είναι υπεύθυνες για τις διαφοροποιήσεις στην οικονομική αποτελεσματικότητα και τις αποκλίσεις στις οικονομικές επιδόσεις των διαφόρων χωρών αποτελεί ένα από τα πιο ενδιαφέροντα και γεμάτα προκλήσεις πεδία επιστημονικής έρευνας που θέτει πολλά ερωτήματα, οι απαντήσεις στα οποία μπορούν να οδηγήσουν σε συγκεκριμένες πολιτικές που αποδεδειγμένα συμβάλουν στη βελτίωση των παραγόντων οικονομικής ευημερίας ενός Κράτους. Στις μέρες μας τα ερωτήματα αυτά είναι πιο επίκαιρα από ποτέ. Πλέον αποτελούν μέρος της καθημερινότητας όχι μόνο των ειδικών μελετητών σε θέματα οικονομικής ανάπτυξης αλλά και των φορέων αποφάσεων στο σύνολο του φάσματος της θεσμικής, οικονομικής και δραστηριότητας. Οι παραπάνω λόγοι αποτέλεσαν το κίνητρο για την εκπόνηση αυτής της διπλωματικής εργασίας που σκοπό έχει τη μελέτη της πιθανής επίδρασης της ποιότητας της διακυβέρνησης μιας χώρας στην οικονομική της ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό προσπάθησα να συλλέξω, να συνθέσω και να παρουσιάσω τη σημαντικότερη βιβλιογραφία γύρω από το θέμα αλλά και να προχωρήσω σε μια πρωτογενή εμπειρική διερεύνηση και ανάλυση με τη χρήση επιστημονικών μεθόδων, αξιόπιστων δεδομένων και στατιστικών πακέτων.

Η εργασία έχει δομηθεί σε τέσσερα Κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνεται η σημαντικότερη μέχρι στιγμής βιβλιογραφία γύρω από τη μελέτη της επίδρασης των θεσμών και της διακυβέρνησης στην Οικονομική Ανάπτυξη. Γίνεται μια προσπάθεια διάκρισης των ορίων αλλά και των συνεκτικών δεσμών αυτών των δύο εννοιών οι οποίοι είναι αλληλένδετοι και συχνά συγχέονται.

Στο δεύτερο Κεφάλαιο παρουσιάζεται το μεθοδολογικό πλαίσιο το οποίο χρησιμοποιώ στην ανάλυσή μου. Η εργασία της Παγκόσμιας Τράπεζας που είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας κοινής Βάσης Αναφοράς και μέτρησης της ποιότητας της διακυβέρνησης, διακρίνει έξι διαφορετικές διαστάσεις της. Οι θεσμοί ανεξάρτητα από το πώς έχουν δημιουργηθεί και στο βαθμό που υπάρχουν καθορίζουν ένα πλαίσιο διακυβέρνησης στο εσωτερικό κάθε χώρας η ποιότητα της οποίας συμβάλει τελικά στην οικονομική της επίδοση. Έχει γίνει προσπάθεια από μέρους μου να συμπεριληφθούν όλες οι απόψεις και οι κριτικές που αφορούν όχι τόσο τη θεωρητική αλλά κυρίως τη μεθοδολογική προσέγγιση αυτού του συμπεράσματος και επιχειρώ βάσει αυτών να λάβω θέση καθώς η μέχρι τώρα κατάρτισή μου δεν μου επιτρέπει να εμβαθύνω σε περαιτέρω επιστημονική ενίσχυση ή αμφισβήτηση τους.

Στο τρίτο Κεφάλαιο παρουσιάζω την δική μου πρωτογενή εμπειρική διερεύνηση του θέματος. Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφονται η μεθοδολογία, το μοντέλο και οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν για την ανάλυση και την εξαγωγή των συμπερασμάτων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται η συζήτηση των συμπερασμάτων που προέκυψαν, η σύγκριση με τους με εργασίες που έχουν δημοσιευτεί και αφορούν στην επίδραση της κάθε διάστασης της διακυβέρνησης ξεχωριστά στην οικονομική ανάπτυξη, καθώς και η ανακεφαλαίωση και οι ενδιαφέρουσες προοπτικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.1 ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η ποιότητα της διακυβέρνησης στις αναπτυσσόμενες και αναδυόμενες οικονομίες έχει αρχίσει από τις αρχές του 2006 περίπου να απασχολεί ξανά και να βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τόσο των διεθνών επενδυτών αλλά και διαφόρων φορέων και οργανισμών χάραξης πολιτικής και επιστημόνων ερευνητών. Οι κυριότεροι λόγοι για αυτό το ενδιαφέρον και την εστίαση στη διάσταση της ποιότητας της διακυβέρνησης ως έναν παράγοντα που δύναται να επηρεάζει την οικονομική επίδοση μιας χώρας είναι οι ακόλουθοι:

Η θεαματική αύξηση των διεθνών επενδύσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες .

Ένα από τα φαινόμενα που οδήγησε στο αυξημένο ενδιαφέρον για τη χρήση δεικτών ποιότητας διακυβέρνησης είναι η θεαματική αύξηση την τελευταία δεκαετία των διεθνών επενδύσεων προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις προς τις χώρες αυτές, που στόχευαν είτε στην εξαγορά είτε στη δημιουργία νέων δυνατοτήτων παραγωγής, προς εξυπηρέτηση των αναγκών των τοπικών ή διεθνών αγορών έχει αυξηθεί από ένα αρχικό μέσο όρο καθαρών εισροών της τάξης των 10 δισεκατομμυρίων δολαρίων στις αρχές της δεκαετίας του '80 στο ποσό των 67 δισεκατομμυρίων δολαρίων την περίοδο '92-'94, για να ξεπεράσουν τα 150 δισεκατομμύρια δολάρια έως το τέλος του 2000. Εξίσου σημαντική αιτία για

την αύξηση του διεθνούς ενδιαφέροντος για την τοπική διακυβέρνηση αποτελεί η αύξηση των επενδύσεων χαρτοφυλακίου σε αναπτυσσόμενες και αναδύομενες οικονομίες που λειτουργούν με όρους ελεύθερης αγοράς, χαρακτηρίζονται από μικρότερο κρατικό παρεμβατισμό και είναι περισσότερο φιλικές προς τους επενδυτές. Ο αυξανόμενος κίνδυνος στον οποίο υπόκεινται τα συνεχώς αυξανόμενα στοιχεία ενεργητικού ως αποτέλεσμα αυτών των επενδύσεων ενίσχυσε το ενδιαφέρον για τη γνώση των συνθηκών της διακυβέρνησης στις τοπικές οικονομίες. Όπως προέκυψε από τις διαφοροποιήσεις στην ποιότητα της διακυβέρνησης ανάμεσα στις διάφορες αναπτυσσόμενες οικονομίες ο πιο σημαντικός παράγοντας για την απόφαση των διεθνών επενδυτών να διοχετεύσουν τα κεφάλαιά τους σε αυτές είναι η αντίληψη για την ποιότητα της διακυβέρνησης που τις χαρακτηρίζει.

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου .

Κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου η συμπεριφορά των χωρών του ΟΟΣΑ προς τις αναδύομενες οικονομίες εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από τη θέση που είχαν οι τελευταίες στο διπολικό ψυχρό πόλεμο. Οι κυβερνήσεις των χωρών του ΟΟΣΑ, οι φορείς παροχής διεθνούς βοήθειας και οι πολυμερείς οργανισμοί (συμπεριλαμβανομένου του ΟΟΣΑ) στόχευαν εκτός από την καταπολέμηση της φτώχειας και της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης σε αυτές και στον περιορισμό οποιουδήποτε πειρασμού του να στραφούν προς τον κομμουνισμό. Έτσι η εστίαση ήταν στην βελτίωση των πολιτικών διακυβέρνησης των χωρών αυτών χωρίς ιδιαίτερη εκ των προτέρων αμφισβήτηση για την ποιότητα της υφιστάμενης διακυβέρνησης. Μόνο μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης και την εξασθένιση της κομμουνιστικής απειλής δημιουργήθηκαν οι συνθήκες για την ουσιαστική αλλαγή αυτών των συμπεριφορών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της αλλαγής κατεύθυνσης αποτέλεσε το 1996 η απόφαση του προέδρου της Παγκόσμιας Τράπεζας

να προσδώσει υψηλή προτεραιότητα σε ζητήματα που αφορούσαν τη διαφθορά των τοπικών αρχών, ζητήματα που μέχρι τότε δεν αφορούσαν τις διαδικασίες του οργανισμού. Επίσης παρόλο που η παροχή δανείων της Παγκόσμιας τράπεζας που αφορούσαν σε οικονομικές μεταρρυθμίσεις μειώθηκε την περίοδο 2000-2004 με ρυθμό 14% το χρόνο, η χορήγηση δανείων με στόχο τη βελτίωση της τοπικής διακυβέρνησης αυξανόταν ετησίως κατά 11% και κατά τον τελευταίο χρόνο το 25% των χορηγήσεων διοχετεύθηκε στη χρηματοδότηση θεσμικών και διοικητικών μεταρρυθμίσεων των δανειζόμενων χωρών.

Οι αποτυχημένες μεταρρυθμιστικές πολιτικές ανάπτυξης που εφαρμόστηκαν στις δεκαετίες του '80 και του '90.

Υπάρχουν απόψεις που δίστανται όσον αφορά την αποτελεσματικότητα εφαρμογής των προτεινόμενων μεταρρυθμιστικών πολιτικών που έλαβαν χώρα στις δεκαετίες του 80 και του 90 ωστόσο εκείνο που θεωρείται γενικότερα αποδεκτό είναι ότι ,τα αποτελέσματα που είχαν οι πολιτικές αυτές στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, της Αφρικής και της Νότιας Ασίας ,υπήρξαν απογοητευτικά. Η αναγνώριση ότι οι μεταρρυθμίσεις υπήρξαν σχετικά ανεπιτυχείς συνεισέφεραν σε μια αυξανόμενη κατανόηση αφ' ενός πως η καλή διακυβέρνηση αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη ισχυρών αγορών και αφ' ετέρου πως η φτωχής ποιότητας διακυβέρνηση μπορεί να αποτελεί την εξήγηση για την αποτυχία της αποτελεσματικής εφαρμογής των προωθούμενων μεταρρυθμίσεων των δεκαετιών του 80 και του 90.

Μια νέα αντίληψη για τη σημασία της πολιτικής στην οικονομική ανάπτυξη και τις μεταρρυθμίσεις.

Ένα ακόμη κίνητρο για το αυξημένο ενδιαφέρον των ειδικών για τη σημασία της διακυβέρνησης είναι η εμφάνιση ενός νέου κλάδου των Οικονομικών των Θεσμών.

Κύριος εκφραστής και διαμορφωτής του κλάδου αυτού είναι ο αμερικανός Οικονομολόγος Douglas North ο οποίος με την εργασία του τεκμηρίωσε τη θεμελιώδη σημασία του συστήματος διακυβέρνησης μιας χώρας - τους επίσημους και ανεπίσημους θεσμούς της – (οι τελευταίοι περιλαμβάνουν την κουλτούρα της κοινωνίας τις μη καταγεγραμμένες πεποιθήσεις, τα ήθη και τα έθιμα που διέπουν την συμπεριφορά των μελών της) και την επίδραση του συστήματος αυτού στην συμπεριφορά των οικονομικών και πολιτικών δρώντων που είναι υπεύθυνη για την επιτυχία της χώρας σε όρους οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας.

Ο τελευταίος κυρίως αλλά και οι παραπάνω λόγοι αποτελούν το κίνητρο για την διαμόρφωση μια εκτενούς βιβλιογραφίας γύρω από το θέμα τα τελευταία χρόνια η οποία κίνησε και το δικό μου ενδιαφέρον προς περαιτέρω εξέταση. Στις ενότητες που ακολουθούν παρουσιάζεται η σημαντικότερη βιβλιογραφία αλλά και η ανάγκη που προέκυψε μέσα από αυτήν την διαδικασία για τη δημιουργία και τη χρησιμοποίηση κατάλληλων εργαλείων και δεικτών απαραίτητων για την εμπειρική διερεύνηση και ερμηνεία αυτών των φαινομένων.

1.2 ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΘΕΣΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Θα ήθελα να ξεκινήσω την βιβλιογραφική επισκόπηση με έναν ορισμό για τους θεσμούς που προσφέρει ο ίδιος ο Douglas North στην εργασία του. «Θεσμοί είναι οι κανόνες του παιχνιδιού μέσα σε μια κοινωνία, η πιο επίσημα , οι από τον άνθρωπο επινοημένοι κανόνες που διαμορφώνουν την αλληλεπίδρασή του με άλλους ανθρώπους.» Υπάρχουν τρία σημαντικά χαρακτηριστικά σε αυτόν τον ορισμό

- 🌐 “Είναι επινοημένοι από τους ανθρώπους “ υποδηλώνει ότι οι θεσμοί βρίσκονται κάτω από τον έλεγχο και την επιρροή του ανθρώπου σε αντίθεση με άλλες μεταβλητές όπως γεωγραφικοί παράγοντες
- 🌐 ότι “αποτελούν κανόνες παιχνιδιού” που θέτουν όρια στην ανθρώπινη συμπεριφορά
- 🌐 ότι “η μεγαλύτερή τους επίδραση προκύπτει μέσα από τα κίνητρα που διαμορφώνουν”.

Η πεποίθηση ότι τα κίνητρα είναι σημαντικά για την ανάπτυξη αποτελεί δεύτερη φύση για τους οικονομολόγους και στο βαθμό που οι θεσμοί αποτελούν τους προσδιοριστικούς παράγοντες αυτών των κινήτρων θα έπρεπε να έχουν σημαντική επίδραση στα οικονομικά αποτελέσματα συμπεριλαμβανομένων της οικονομικής ανάπτυξης, μεγέθυνσης, της ανισοκατανομής των εισοδημάτων και της φτώχειας. Αλλά είναι; Γύρω από αυτό το ερώτημα αναπτύσσεται μια εκτενής βιβλιογραφία τα σημαντικότερα κεφάλαια της οποίας θα περιγράψω συνοπτικά παρακάτω αφού πρώτα παραθέσω το συνεκτικό δεσμό μεταξύ των θεσμών και της διακυβέρνησης.

Η σχέση των θεσμών με τη διακυβέρνηση προκύπτει μέσα από τον ορισμό της διακυβέρνησης. Η διακυβέρνηση είναι από τις πιο ελαστικές έννοιες των κοινωνικών επιστημών. Οι ορισμοί που έχουν δοθεί περιλαμβάνουν σχεδόν όλοι ένα από τα δύο ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- 🌐 Το βαθμό στον οποίο οι κυβερνήσεις ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των πολιτών και τους παρέχουν ορισμένες βασικές υπηρεσίες π.χ. κατοχύρωση δικαιωμάτων ιδιοκτησίας
- 🌐 Το βαθμό στον οποίο οι θεσμοί και οι διαδικασίες της κυβέρνησης δίνει στους κυβερνώντες το κίνητρο να δράσουν προς όφελος των πολιτών.

Το Ινστιτούτο Διακυβέρνησης του Καναδά ορίζει τη διακυβέρνηση ξεκάθαρα με βάση το δεύτερο χαρακτηριστικό. “ Η διακυβέρνηση περιλαμβάνει τις παραδόσεις τους θεσμούς και τις διαδικασίες που καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η εξουσία, τον τρόπο με τον οποίο παρέχονται δικαιώματα στους πολίτες, και τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις σε θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος”.

Η διακυβέρνηση σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ σχετίζεται με “τους θεσμούς ,την χάραξη πολιτικής, και την συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών”.

Το ίδρυμα Ford θεωρεί διακυβέρνηση “το βαθμό στον οποίο οι κυβερνητικοί θεσμοί είναι διάφανοι, υπεύθυνοι και αφοσιωμένοι καθοδηγούμενοι από το κράτος δικαίου στη μείωση των ανισοτήτων”.

Η Αμερικανική Υπηρεσία διεθνούς Ανάπτυξης εστιάζει σε αποτελέσματα στον ορισμό για την καλή διακυβέρνηση: “Καλή διακυβέρνηση υφίσταται όταν οι κυβερνήσεις μπορούν να διατηρήσουν την κοινωνική ειρήνη, να διασφαλίσουν τον νόμο και την τάξη, να προωθήσουν ή να δημιουργήσουν συνθήκες απαραίτητες για την οικονομική Ανάπτυξη, και να εγγυηθούν ένα ελάχιστο επίπεδο κοινωνικής ασφάλειας”.

Το πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων εθνών τέλος περιγράφει ως στόχους της διακυβέρνησης “την ανταπόκριση των κρατικών θεσμών και διαδικασιών στις ανάγκες των κοινών πολιτών”.

Παρόλο που η έννοια της διακυβέρνησης αποτελεί αντικείμενο εκτενούς συζήτησης μεταξύ των φορέων διαμόρφωσης πολιτικής και ακαδημαϊκών ωστόσο δεν υπάρχει μια ισχυρή συμφωνία γύρω από έναν αποκλειστικό ορισμό που να περιγράφει την έννοια της διακυβέρνησης και της ποιότητας των θεσμών.

Διαλέγοντας μέσα από ένα ευρύ φάσμα ορισμών μπορούμε να ορίσουμε τη διακυβέρνηση ως «τις παραδόσεις και τους θεσμούς διαμέσου των οποίων εξασκείται η εξουσία μέσα σε μια χώρα.

Αυτά περιλαμβάνουν τις διαδικασίες σύμφωνα με τις οποίες οι κυβερνήσεις σε μια χώρα εκλέγονται, ελέγχονται και αντικαθίστανται, την ικανότητα των εκάστοτε κυβερνήσεων να διατυπώνουν και να εφαρμόζουν αποδοτικά, ορθές πολιτικές διαχείρισης, το σεβασμό των πολιτών και του Κράτους στους θεσμούς που διέπουν τις οικονομικές και πολιτικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους.

Η βιβλιογραφία για την μελέτη της επίδρασης των θεσμών και κατ' επέκταση της διακυβέρνησης στην οικονομική ανάπτυξη, την αποτελεσματική χρήση των παραγωγικών συντελεστών, την επιτυχή εφαρμογή των μεταρρυθμιστικών πολιτικών, την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων ή οικονομικής βοήθειας από τις φτωχές χώρες ξεκινάει από τη θεμελιώδη εργασία του Douglas North. Σύμφωνα με τον North η ανθρώπινη συμπεριφορά χαρακτηρίζεται από διάχυτη αβεβαιότητα η οποία εκδηλώνεται στο κόστος των συναλλαγών κατά την ανταλλαγή. Με την θέσπιση κανόνων - θεσμών μειώνεται αυτή η αβεβαιότητα και δίνεται η δυνατότητα με τον τρόπο αυτό να παραχθούν κέρδη από το εμπόριο. Οι θεσμοί διακρίνονται σε δύο κατηγορίες τους άτυπους (συμπεριφορά πεποιθήσεις κοινωνικές νόρμες κτλ) και τους επίσημους (νόμοι, κανόνες). Και οι δύο τύποι εμπεριέχουν μέσα τους το στοιχείο της επιβολής και καθώς οι κοινωνίες γίνονται περισσότερο πολύπλοκες προκύπτει η ανάγκη της επιβολής αυτής από ένα τρίτο μέρος. Αυτό το ρόλο τον έχει αναλάβει το Κράτος. Ένα σημαντικό ζήτημα στη συνέχεια αποτελεί η δέσμευση της πολιτείας για την μη κατάχρηση αυτής της εξουσίας. Όμως επειδή οι θεσμοί φτιάχνονται από ανθρώπους με διαφορετική διαπραγματευτική δύναμη και όχι προς όφελος της αποδοτικότητας κάποια θεσμικά πρότυπα είναι λιγότερο αποδοτικά σε σχέση με άλλα. Η έλλειψη αξιόπιστης δέσμευσης από το Κράτος για παράδειγμα να

προστατέψει και να αποδώσει τα δικαιώματα ιδιοκτησίας αποτελεί το σημαντικότερο λόγο για τον οποίο έχουν διαμορφωθεί αναποτελεσματικά θεσμικά πλαίσια σε διάφορες χώρες. Δηλαδή ένα τέτοιο περιβάλλον δημιουργεί αντικίνητρα προς τις κοινωνικά κερδοφόρες επιχειρήσεις να επενδύσουν και συντελεί στην δημιουργία ομάδων με παγιωμένα συμφέροντα με σκοπό τη διατήρηση του status quo. Το κλειδί για την οικονομική απόδοση είναι αποδοτικά δικαιώματα ιδιοκτησίας τα οποία εξαρτώνται από την πολιτική αποτελεσματικότητα.

Οι θεσμοί παρέχουν τη βασική δομή με την οποία οι άνθρωποι επιβάλουν την τάξη και προσπαθούν να μειώσουν την έμφυτη αβεβαιότητα που προσδιορίζει τις συναλλαγές. Μαζί με την τεχνολογία, οι θεσμοί προσδιορίζουν τα κόστη συναλλαγών και μεταφοράς μέσα σε μια οικονομία και με τον τρόπο αυτό την κερδοφορία και τη δυνατότητα έναρξης οικονομικής δραστηριότητας. Οι παρούσες μορφές πολιτικών, κοινωνικών και στρατιωτικών οργανώσεων και οι αριστοποιητικές τους τάσεις καθορίζονται από το σεντ ευκαιριών που σχηματίζουν οι υπάρχουσες θεσμικές δομές που με τη σειρά τους εξελίσσονται σταδιακά. Μπορούμε να έχουμε αποτελεσματικούς θεσμούς από ένα Κράτος που δημιουργεί κίνητρα για να δημιουργήσει και να αποδώσει αποδοτικά δικαιώματα ιδιοκτησίας.

Τη σημασία των θεσμών ως θεμελιώδη προσδιοριστικό παράγοντα της μακροχρόνιας ανάπτυξης αναγνωρίζουν και αρκετοί άλλοι συγγραφείς (Acemoglu, Johnson και Robinson 2005). Με τη χρήση μελετών περιπτώσεων καταδεικνύουν ότι οι θεσμοί είναι ο παράγοντας εκείνος ο οποίος ευθύνεται για τη διαφοροποίηση που παρατηρείται στα εισοδήματα μεταξύ των χωρών. Οι θεσμοί αποτελούν το μέσο το οποίο δίνει το κίνητρο στα μέλη μιας οικονομίας να επιδιώξουν την ανάπτυξη μέσω της απόδοσης δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και της διασφάλισης ίσων ευκαιριών και δικαιωμάτων (ισονομία). Με εμπειρική μελέτη παρουσιάζουν την ισχυρή συσχέτιση

μεταξύ της προστασίας των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και του κατά κεφαλήν εισοδήματος όπως δείχνει το παρακάτω διάγραμμα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.1

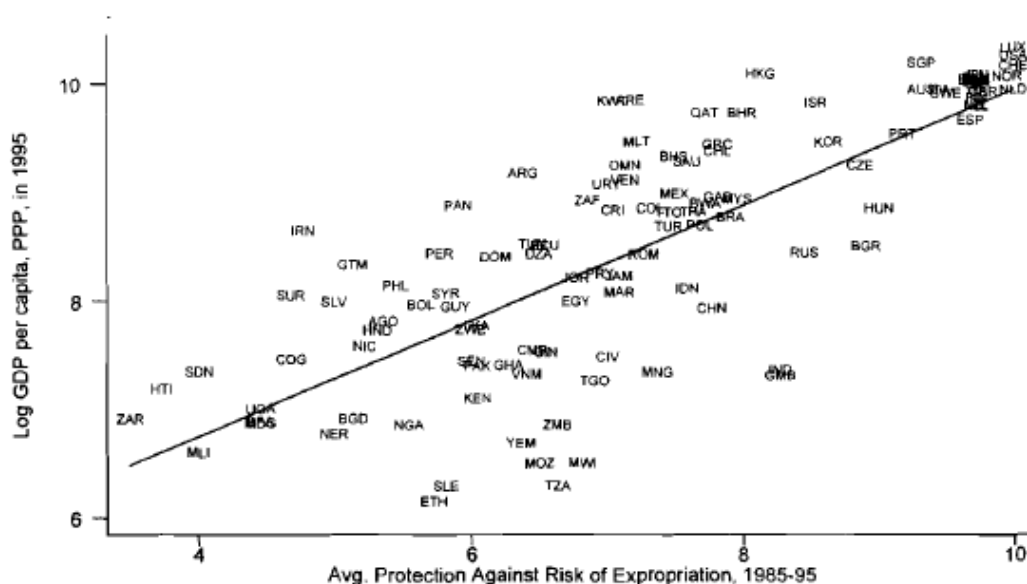

Figure 1. Average protection against risk of expropriation 1985–95 and log GDP per capita 1995.

Στο συμπέρασμα ότι η προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας αποτελεί θεσμική παράμετρο η οποία έχει ιδιαίτερη σημασία για την μακροχρόνια οικονομική ανάπτυξη και την επένδυση καταλήγουν και οι (Stephen Knack and Philip Keefer 1995). Μάλιστα αποδεικνύουν ότι οι θεσμοί με τη μορφή προστασίας των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας εξακολουθούν να έχουν ισχυρή στατιστική σημαντικότητα ακόμα και αν ελέγξουμε για την επένδυση.

Εξίσου σημαντική συνεισφορά σε αυτή τη βιβλιογραφία με μεγάλη επιρροή αποτελεί η εργασία των (Hall & Jones 1999). Στην εργασία αυτή οι συγγραφείς διερευνούν εκ νέου την αιτία που βρίσκεται πίσω από το ερώτημα γιατί παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στο ύψος των κατά κεφαλήν εισοδημάτων ανάμεσα στις διάφορες χώρες. Οι διαφορές αυτές εξηγούνται μόνο εν μέρει από τη διαφοροποίηση μεταξύ των χωρών

σε σχέση με τη συσσώρευση παραγωγικών συντελεστών (υλικό Κεφάλαιο, εργασία, ανθρώπινο Κεφάλαιο). Σε ένα βαθύτερο επίπεδο ανάλυσης καταγράφουν ότι οι διαφορές αυτές εξηγούνται σε μεγάλο βαθμό από τους θεσμούς και τις αναλαμβανόμενες κυβερνητικές πολιτικές. Προτείνουν μάλιστα τον όρο (κοινωνικές υποδομές – social infrastructure) για να περιγράψουν συνολικά τις δύο τελευταίες έννοιες. Θεωρούν την μεταβλητή κοινωνική υποδομή ως ενδογενή μεταβλητή η οποία προσδιορίζεται ιστορικά από την τοποθεσία και άλλους παράγοντες που έχουν σχέση με τη γλώσσα. Χώρες με κοινωνικές υποδομές οι οποίες περιλαμβάνουν διεφθαρμένες πολιτικές κυβερνήσεις, σοβαρά εμπόδια στο εμπόριο, χαμηλή ποιότητα στην εκτέλεση των συμβάσεων, και παρέμβαση της κυβέρνησης στην παραγωγική διαδικασία είναι αδύνατο να επιτύχουν επίπεδα κατά κεφαλήν εισοδήματος που παρατηρούνται στις χώρες της Β. Αμερικής της Ευρώπης και της Ανατολικής Ασίας.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης εργασίες που εξετάζουν τους τύπους των συνταγμάτων των χωρών, το μέγεθος και την ποιότητα των κυβερνήσεων σε σχέση με την οικονομική ανάπτυξη. Οι συνταγματικοί κανόνες φαίνεται ότι επηρεάζουν την οικονομική πολιτική. Οι (Person και Tabellini 2003) στα συμπεράσματά τους περιλαμβάνουν ότι η κοινοβουλευτική μορφή μιας κυβέρνησης σχετίζεται με καλύτερη απόδοση και με ανάληψη περισσότερων πολιτικών που ευνοούν την ανάπτυξη, πολιτικές οι οποίες μετρώνται με δείκτες προστασίας των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και ανοιχτών συνόρων για το εμπόριο και τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Είναι οι ίδιες πολιτικές στις οποίες αναφέρονται και οι εργασίες των Hall and Jones και Acemoglu, Robinson (2001) και οι οποίες με τη σειρά τους επηρεάζουν θετικά την παραγωγικότητα. Ωστόσο είναι πολύ πρώιμο το συμπέρασμα αυτό καθώς η μορφή του πολιτεύματος από μόνη της δεν επαρκεί για να αποτελέσει την εξήγηση ανάληψης θετικών πολιτικών που προάγουν την ανάπτυξη. Υπάρχουν

και άλλες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται και αυτές έχουν να κάνουν με το μέγεθος και την ποιότητα των κυβερνητικών σχηματισμών. Σε ότι αφορά το μέγεθος της κυβέρνησης τα ευρήματα είναι αντικρουόμενα και η εμπειρική διερεύνηση έχει γίνει με δεδομένα που αφορούν κυρίως τις ανεπτυγμένες χώρες. Υπάρχουν έρευνες που καταδεικνύουν αρνητική συσχέτιση του μεγέθους της κυβέρνησης και της οικονομικής ανάπτυξης(Barro 1991, Avila and Strauch 2007, Grier and Tulloch 1985), έρευνες που καταδεικνύουν θετική συσχέτιση (Easterly and Rebellow 1994) και έρευνες που δείχνουν αδύναμη έως μηδαμινή συσχέτιση (Kormendi and Meguire 1985). Ένα διαφορετικό δείγμα χωρών αυτό των αναπτυσσόμενων Ασιατικών οικονομιών λαμβάνεται στην εργασία του (Hakro 2009) και η θετική συσχέτιση του μεγέθους της κυβέρνησης με την οικονομική Ανάπτυξη αποτελεί ένα ενδιαφέρον εύρημα για το ρόλο του Κράτους στα πρώτα στάδια της οικονομικής ανάπτυξης. Η ποιότητα της διακυβέρνησης είναι μια παράμετρος που εξετάζεται στην εργασία των (LaPorta,Scheifer,Vishny,Lopez de Silanez 1999). Αξιολογούν την ποιότητα της διακυβέρνησης με τη βοήθεια υποκατάστατων μεταβλητών που μετρούν το βαθμό του κρατικού παρεμβατισμού, την ποιότητα παροχής δημοσίων αγαθών, του μεγέθους της κυβέρνησης και της πολιτικής ελευθερίας που απολαμβάνουν οι πολίτες. Τα αποτελέσματα δείχνουν σημαντική διαφοροποίηση στην ποιότητα της διακυβέρνησης ανάμεσα στις διάφορες χώρες. Καλύτερες κυβερνήσεις έχουν οι πλούσιες χώρες σε σύγκριση με τις φτωχές και οι χώρες στις οποίες υπάρχει εθνική και γλωσσική ομοιογένεια. Τέλος οι κυβερνήσεις που είναι μεγαλύτερες σε μέγεθος αποδίδουν καλύτερα και συγκεντρώνουν περισσότερους φόρους σε σχέση με κυβερνήσεις που είναι μικρότερες σε μέγεθος και τα αποτελέσματα δείχνουν ότι συγκεντρώνουν λιγότερους φόρους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

World Governance Indicators

Οι προσπάθειες των οικονομολόγων για την διαπίστωση της επίδρασης της διακυβέρνησης στην οικονομική ανάπτυξη αλλά και των μηχανισμών μέσω των οποίων η επίδραση αυτή λαμβάνει χώρα έγιναν με τη χρήση διαφορετικών προσεγγίσεων, μεθοδολογιών και μεταβλητών. Η πολυμορφία αυτή αλλά και η διαπίστωση της σημασίας που έχει η διακυβέρνηση στις οικονομικές αποφάσεις των ατόμων ανέδειξε την ανάγκη για τη δημιουργία δεικτών μέτρησης της ποιότητας της διακυβέρνησης. Έτσι το 1999 στελέχη της Παγκόσμιας Τράπεζας ξεκίνησαν μία προσπάθεια για την κατασκευή δεικτών μέτρησης ποιότητας της διακυβέρνησης. Το Project ονομάστηκε World Governance Indicators - WGI.

Το WGI Project καλύπτει ένα σύνολο 200 χωρών και περιοχών στις οποίες υπολογίζονται έξι διαφορετικές διαστάσεις της παραμέτρου της διακυβέρνησης με έτος έναρξης το 1996.

- Voice and Accountability
- Political Stability and Absence of Violence
- Government Effectiveness
- Regulatory Quality
- Rule of Law
- Control of Corruption

Οι παραπάνω αθροιστικοί δείκτες είναι βασισμένοι πάνω σε εκατοντάδες άλλες μεταβλητές που έχουν συλλεγεί από ένα ευρύ φάσμα υφιστάμενων βάσεων

δεδομένων. Τα δεδομένα αυτά αντανakλούν τις απόψεις περί διακυβέρνησης των ατόμων που πήραν μέρος σε διάφορες έρευνες μέτρησης της ποιότητας της διακυβέρνησης καθώς επίσης και τις απόψεις δημόσιων φορέων, φορέων μη κερδοσκοπικών οργανισμών και επιχειρηματιών. Η βάση δεδομένων WGI καταγράφει επίσης και τα περιθώρια στατιστικού λάθους που αντανakλούν τις εγγενείς δυσκολίες καταγραφής και μέτρησης τέτοιου είδους δεδομένων. Παρόλα αυτά, λαμβάνοντας υπ' όψιν και αυτές τις εγγενείς αδυναμίες είναι δυνατόν να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα από συγκρίσεις διαχρονικές και από χώρα σε χώρα. Οι συνολικοί αθροιστικοί συντελεστές μαζί με τις πηγές προέλευσης είναι διαθέσιμες στο site www.govindicators.org.

2.1 ΟΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Οι Kaufmann, Kray και Mastruzzi στην εργασία τους The Worldwide Governance Indicators - Methodology and Analytical Issues αναλύουν τη μεθοδολογία κατασκευής των συντελεστών ποιότητας της διακυβέρνησης. Η διαδικασία περιλαμβάνει τη συλλογή δεδομένων από ένα μεγάλο εύρος διαθέσιμων βάσεων τα οποία μετέπειτα κατηγοριοποιούν σε έξι (6) γενικές κατηγορίες κάθε μια από τις οποίες μετρά μια διαφορετική διάσταση της ποιότητας της διακυβέρνησης σε μια χώρα. Για κάθε μια από αυτές τις κατηγορίες στη συνέχεια χρησιμοποιούν μια στατιστική μέθοδο που ονομάζεται (Unobserved Components Model) προκειμένου,

- να μορφοποιήσουν τα δεδομένα από διαφορετικές πηγές σε συγκρινόμενες μονάδες
- να κατασκευάζουν έναν συνολικό δείκτη διακυβέρνησης που να είναι ο σταθμικός μέσος όρος των υποκείμενων μεταβλητών που λαμβάνονται από τις διάφορες αρχικές πηγές

 να κατασκευάσουν τα περιθώρια λάθους που είναι αναπόφευκτα λόγω της φύσης των μεταβλητών.

Ορίζουν την διακυβέρνηση διαλέγοντας μέσα από ένα ευρύ φάσμα ορισμών ως «τις παραδόσεις και τους θεσμούς διαμέσου των οποίων εξασκείται εξουσία μέσα σε μια χώρα. Αυτά περιλαμβάνουν τις διαδικασίες σύμφωνα με τις οποίες οι κυβερνήσεις σε μια χώρα εκλέγονται, ελέγχονται και αντικαθίστανται, την ικανότητα των εκάστοτε κυβερνήσεων να διατυπώνουν και να εφαρμόζουν αποδοτικά ορθές πολιτικές διαχείρισης, το σεβασμό των πολιτών και του Κράτους στους θεσμούς που διέπουν τις οικονομικές και πολιτικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους.

Με βάση τον παραπάνω ορισμό κατασκευάζουν δύο δείκτες για κάθε μια από τις παραπάνω τρεις περιοχές καταλήγοντας έτσι σε ένα σύνολο έξι διαφορετικών διαστάσεων.

I. Διαδικασίες σύμφωνα με τις οποίες οι κυβερνήσεις σε μια χώρα εκλέγονται ελέγχονται και αντικαθίστανται.

Voice and Accountability

Συγκεντρώνει τη μέτρηση του βαθμού στον οποίο οι πολίτες μιας χώρας έχουν την δυνατότητα να συμμετέχουν στην εκλογή της κυβέρνησής τους. Επίσης περιλαμβάνει τις αντιλήψεις για την ελευθερία στην έκφραση και τη συλλογικότητα και την ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης

Political Stability and Absence of Violence

Περιλαμβάνει την πιθανότητα αποσταθεροποίησης ή ανατροπής της υφιστάμενης κυβέρνησης με τρόπο που δεν προβλέπεται από το Σύνταγμα της Χώρας ή με τη βία περιλαμβανομένων και της πολιτικής βίας αλλά και της τρομοκρατίας.

ικανότητα των εκάστοτε κυβερνήσεων να διατυπώνουν και να εφαρμόζουν αποδοτικά ορθές πολιτικές διαχείρισης.

II. Ικανότητα των εκάστοτε κυβερνήσεων να διατυπώνουν και να εφαρμόζουν αποδοτικά ορθές πολιτικές διαχείρισης

Government Effectiveness

Περιλαμβάνει τις αντιλήψεις για την ποιότητα των δημοσίων Υπηρεσιών, την ποιότητα των κοινωνικών υπηρεσιών και του βαθμού της ανεξαρτησίας τους από πολιτικές πιέσεις και επιρροές, του βαθμού της διαμόρφωσης και υλοποίησης υγιών πολιτικών, και την αξιοπιστία της κυβέρνησης της χώρας όσον αφορά την εφαρμογή αυτών των πολιτικών.

Regulatory Quality

Περιλαμβάνει τις αντιλήψεις για την ικανότητα των κυβερνήσεων να διαμορφώνουν ένα τέτοιο θεσμικό πλαίσιο που να επιτρέπει και να υποβοηθά την ανάπτυξη του ιδιωτικού Τομέα, το σεβασμό των πολιτών και του Κράτους στους θεσμούς που διέπουν τις οικονομικές και πολιτικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους.

III. Σεβασμός των πολιτών και του Κράτους στους θεσμούς που διέπουν τις οικονομικές και πολιτικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους.

Rule of Law

Περιλαμβάνει τις αντιλήψεις για την πιθανότητα έξαρσης της εγκληματικότητας και το βαθμό στον οποίο οι φορείς μιας κοινωνίας έχουν εμπιστοσύνη και συμμορφώνονται στους κανόνες της κοινωνίας, όπως είναι η τήρηση των συμβάσεων, τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, η αστυνομία και τα δικαστήρια.

Control of Corruption Περιλαμβάνει τις αντιλήψεις για το βαθμό στον οποίο γίνεται κατάχρηση της εξουσίας από τους κυβερνώντες με σκοπό το ιδιωτικό τους όφελος καθώς επίσης και το εάν η εξουσία έχει καταλειφθεί από ομάδες ελίτ και ιδιωτικών συμφερόντων.

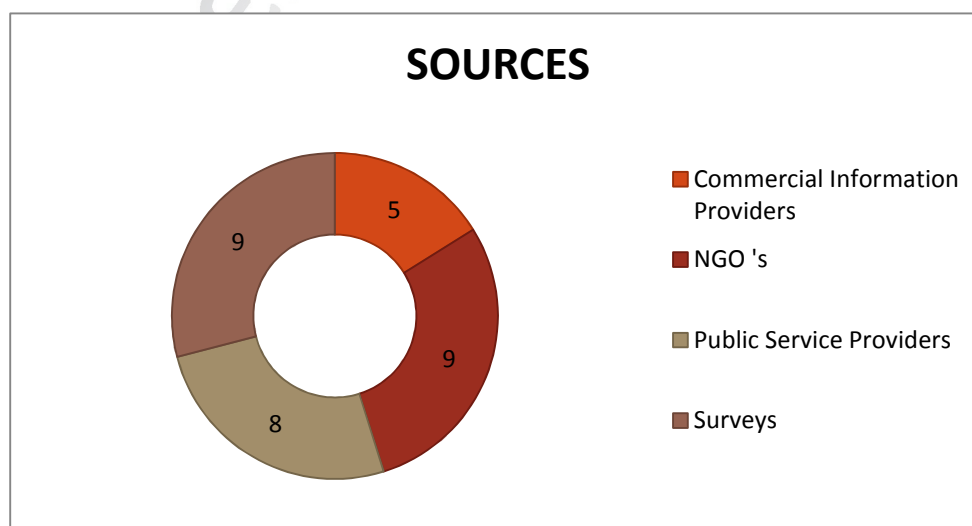
Οι πηγές από τις οποίες έχουν αντληθεί τα δεδομένα για τη κατασκευή των ανωτέρω δεικτών αποτελούνται από

- 👤 έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις,
- 👤 υποκειμενικές εκτιμήσεις εμπορικών εταιρειών παροχής πληροφόρησης,
- 👤 μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς
- 👤 έναν μεγάλο αριθμό πολυμερών οργανισμών και άλλων δημοσίων οργάνων.

Ο πίνακας 1 του Παραρτήματος περιλαμβάνει τις 31 πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή και ενημέρωση των δεικτών ποιότητας διακυβέρνησης για το 2010. Για τον τρόπο με τον οποίο οι τιμές των διαφόρων πηγών ενσωματώνονται στους συνολικούς δείκτες ο αναγνώστης παραπέμπεται στο Documentation Tab της επίσημης ιστοσελίδας του Project www.govindicators.org. Το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει τη συμμετοχή της κάθε πηγής στο σύνολο των 31.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

2.1

2.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ - WGI

Η κατασκευή των δεικτών διακυβέρνησης WGI γίνεται με τη βοήθεια της στατιστικής μεθόδου Unobserved Components Model. Η λογική πίσω από τη χρησιμοποίηση αυτής της μεθόδου είναι ότι κάθε μια από ξεχωριστές βάσεις δεδομένων παρέχουν μια ατελή σηματοδότηση πληροφόρησης αναφορικά με τη γενικότερη υποβόσκουσα πεποίθηση για τη διακυβέρνηση η οποία είναι πολύ δύσκολο να μετρηθεί με άμεσο τρόπο. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι όταν χρησιμοποιούμε μόνο μια πηγή κάθε φορά για να αναλύσουμε τα δεδομένα της αντιμετωπίζουμε το πρόβλημα signal extraction problem στο οποίο η USM δίνει τη λύση. Αναλυτικότερα η διαδικασία κατασκευής περιγράφεται παρακάτω

Για κάθε μια από τις έξι διαστάσεις που ορίστηκαν γίνεται η υπόθεση ότι το παρατηρούμενο σκορ της χώρας j για το δείκτη k μπορεί να γραφτεί ως γραμμική συνάρτηση μιας μη – παρατηρούμενης τιμής της διακυβέρνησης g_i στη χώρα j και του διαταρακτικού όρου ϵ_{jk} ως εξής:

$$y_{jk} = \alpha_k + \beta_k (g_j + \epsilon_{jk})$$

Όπου ,

α_k , β_k = παράμετροι που ενσωματώνουν τη μη – παρατηρούμενη τιμή της διακυβέρνησης g_i της χώρας j από την πηγή δεδομένων k σε παρατηρούμενα δεδομένα y_{jk}

Η μεταβλητή g_i αποτελεί τυχαία μεταβλητή με μέσο όρο μηδέν και διακύμανση ίση με τη μονάδα. Αυτό σημαίνει ότι και οι δείκτες που προκύπτουν ως αποτέλεσμα της παραπάνω διαδικασίας διαθέτουν και εκείνοι τις ιδιότητες μιας τυχαίας τυπικής κανονικής μεταβλητής. Ο μέσος όρος τους είναι μηδέν, η διακύμανσή τους ίση με τη μονάδα και το εύρος των τιμών τους κυμαίνεται από το -2,5 έως το +2,5.

Οι παράμετροι της εξίσωσης αντανακλούν το γεγονός ότι διαφορετικές πηγές χρησιμοποιούν διαφορετικές μονάδες για να μετρήσουν τις ίδιες οι παρόμοιες παραμέτρους της διακυβέρνησης .

Αυτές οι διαφορές in explicit and implicit choice of units στα παρατηρήσιμα δεδομένα από κάθε πηγή αιχμαλωτίζονται από τις διαφορές ανάμεσα στις πηγές διαμέσου των παραμέτρων α_k, β_k

Κατόπιν με τη χρήση των εκτιμητών αυτών των παραμέτρων οι δείκτες από διαφορετικές πηγές και διαφορετικές κλίμακες συντίθενται σε μια κοινή κλίμακα για τη δημιουργία του νέου σύνθετου δείκτη που αντανακλά τη συνολική διάσταση της κάθε μιας κατηγορίας διακυβέρνησης στη χώρα j.

Επίσης γίνεται η υπόθεση ότι το τυχαίο σφάλμα ακολουθεί και εκείνο κανονική κατανομή με μέσο όρο μηδέν και διακύμανση που είναι η ίδια ανάμεσα στις χώρες αλλά που διαφέρει από δείκτη σε δείκτη.

$$V \{ \varepsilon_{jk} \} = \sigma_k^2$$

Ο κάθε όρος θεωρείται ότι είναι αυτόνομος για κάθε πηγή

$$E \{ \varepsilon_{jk}, \varepsilon_{jm} \} = 0$$

Αυτή η υπόθεση υποδηλώνει ότι ο μόνος λόγος για τον οποίο ένας δείκτης WGI μπορεί να σχετίζεται με έναν άλλο είναι διότι και οι δύο μετρούν την υποβόσκουσα μη – παρατηρούμενη διάσταση της διακυβέρνησης.

Ο διαταρακτικός όρος περιλαμβάνει δύο πηγές αβεβαιότητας που αφορούν τη σχέση μεταξύ της πραγματικής διακυβέρνησης και των τιμών των παρατηρημένων μεταβλητών που κατασκευάστηκαν.

- 🌐 Τη λανθασμένη μέτρηση της διακυβέρνησης από τους κατασκευασμένους δείκτες

Τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται στο WGI Project και αποτελούν την εισροή για την κατασκευή των σύνθετων δεικτών προέρχονται από βάσεις δεδομένων και έρευνες που καταγράφουν τις αντιλήψεις διαφόρων κοινωνικών ομάδων, φορέων και νοικοκυριών για την ποιότητα της διακυβέρνησης στις διάφορες χώρες του κόσμου. Η επιλογή της χρησιμοποίησης αυτού του είδους δεδομένων γίνεται για τους εξής λόγους.

Η αντίληψη παίζει ρόλο καθώς με βάση την αντίληψη οι φορείς μιας οικονομίας καθορίζουν τη συμπεριφορά τους π.χ. αν οι πολίτες μιας χώρας θεωρούν ότι τα δικαστήρια είναι αναποτελεσματικά και διεφθαρμένα δεν χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους. Παρομοίως οι επιχειρήσεις βασίζονται τις αποφάσεις τους με βάση την αντίληψη που έχει ο καθένας τους για το επενδυτικό περιβάλλον και την επίδοση της κυβέρνησης.

- 🌐 Εξαιτίας της έλλειψης εναλλακτικών βάσεων δεδομένων καταγραφής και μέτρησης οποιασδήποτε διάστασης της διακυβέρνησης.

Ακόμη και στην περίπτωση που υπάρχουν κάποια αντικειμενικά στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη μέτρηση της ποιότητας της διακυβέρνησης σε μια χώρα δεν σημαίνει απαραίτητα ότι τα στοιχεία αυτά αντανακλούν την πραγματική κατάσταση διακυβέρνησης που επικρατεί. Η έρευνα των Kaufmann – Mastruzzi κατέδειξε αυτήν την απόκλιση.

Παρόλα αυτά τα πλεονεκτήματα όμως αδιαμφισβήτητα κάποιος θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι τα δεδομένα αυτών των βάσεων δεν αντανακλούν σε ικανοποιητικό βαθμό την πραγματικότητα. Το βασικότερο πρόβλημα αποτελεί η ανακρίβεια των

δεδομένων και η πιθανότητα συστηματικής μεροληπτικής συμπεριφοράς στις απαντήσεις συγκεκριμένων ομάδων. Παραδείγματος χάριν οι επιχειρηματίες και τα στελέχη ιδιωτικών επιχειρήσεων έχουν διαφορετική αντίληψη για την έννοια της διακυβέρνησης σε σχέση με άλλους τύπους ερωτηθέντων όπως τα νοικοκυριά και οι φορείς δημοσίου συμφέροντος.

2.3 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΚΡΙΤΙΚΕΣ

Κατά τη διάρκεια κατασκευής και χρησιμοποίησης τους από ερευνητές και φορείς λήψεως αποφάσεων οι δείκτες μέτρησης της ποιότητας της διακυβέρνησης έχουν δεχτεί κριτικές όσον αφορά τη σημασία τους, την ακρίβεια τους, και την εν γένει χρησιμότητά τους στην εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κατανόηση των οικονομικών μηχανισμών και την ανάληψη συγκεκριμένων πολιτικών. Επιγραμματικά αναφέρω τις σημαντικότερες εξ' αυτών για λόγους πληρότητας αλλά και ενημέρωσης του μελετητή. Απάντηση στις κριτικές αυτές δίνεται από τους κατασκευαστές των δεικτών στην εργασία.

- *Η διακυβέρνηση δεν μπορεί να συγκριθεί διαχρονικά με τη χρήση των δεικτών WGI καθώς έχουν κατασκευαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε ο παγκόσμιος μέσος όρος να είναι κάθε χρόνο ο ίδιος.*
- *Δεν είναι δυνατή η σύγκριση της διακυβέρνησης ούτε διαχρονικά στο πλαίσιο της ίδιας χώρας με τη χρήση των δεικτών WGI καθώς οι χρησιμοποιούμενοι εκτιμητές των α, β για κάθε χώρα ή περίοδο βασίζονται σε διαφορετικές πηγές δεδομένων.*
- *Οι διαχρονικές αλλαγές στις τιμές των αρχικών δεικτών αντανακλούν διορθώσεις παρελθόντων ετών περισσότερο παρά ουσιαστικές αλλαγές στην ποιότητα της διακυβέρνησης στην κάθε χώρα.*

- 👤 *Οι δείκτες WGI είναι αρκετά ανακριβείς για να επιτρέψουν την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων.*
- 👤 *Οι αρχικοί δείκτες αναφοράς των WGI υποφέρουν από μεροληψία που προσδίδουν στις τιμές τους οι απόψεις των επιχειρηματικών ελίτ με συνέπεια το πρόβλημα αυτό να μεταφέρεται και στους σύνθετους δείκτες.*
- 👤 *Οι αρχικοί δείκτες αναφοράς των WGI επηρεάζονται πολύ από την τρέχουσα οικονομική επίδοση και το επίπεδο ανάπτυξης της κάθε χώρας. Οι πλούσιες και οι ταχέως αναπτυσσόμενες χώρες έχουν μεγαλύτερα σκορ στους δείκτες αυτούς.*
- 👤 *Οι επιμέρους βάσεις δεδομένων και ειδικά εκείνες των εμπορικών επιχειρήσεων μέτρησης επιχειρηματικού κινδύνου κάνουν λάθη συσχέτισης στις εκθέσεις τους.*
- 👤 *Όταν κάποιες επιμέρους βάσεις δεδομένων κάνουν λάθη συσχέτισης τότε κατά τη διαδικασία κατασκευής των σύνθετων οι δείκτες των βάσεων αυτών δέχονται μεγαλύτερη στάθμιση.*
- 👤 *Η κατασκευή των σύνθετων δεικτών δεν είναι έγκυρη.*
- 👤 *Το Project δεν είναι αρκετά διάφανο.*
- 👤 *Υπάρχουν ελαττώματα στα αποδεικτικά στοιχεία για την αμφίδρομη σχέση μεταξύ διακυβέρνησης και ανάπτυξης.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται η εμπειρική διερεύνηση της επίδρασης της ποιότητας της διακυβέρνησης στην οικονομική ανάπτυξη. Η διερεύνηση των διαστάσεων εκείνων της διακυβέρνησης που είναι σημαντικές στατιστικά για την αύξηση του Α.Ε.Π. μιας χώρας. Για το σκοπό αυτό θα χρησιμοποιήσουμε το μεθοδολογικό πλαίσιο που μας προσφέρει το WGI Project της Παγκόσμιας Τράπεζας και η κατασκευή των παγκόσμιων δεικτών ποιότητας της διακυβέρνησης. Οι δείκτες αυτοί θα αποτελέσουν την εισροή της ποιότητας της διακυβέρνησης σε ένα μοντέλο παραγωγής που οι βασικές εισροές είναι η επένδυση, η εργασία και η ποιότητα της διακυβέρνησης. Αναλυτικότερα το μοντέλο οι μεταβλητές και η μέθοδος παλινδρόμησης παρουσιάζονται παρακάτω.

3.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για τη διερεύνηση της επίδρασης της ποιότητας της διακυβέρνησης στην οικονομική ανάπτυξη μέσω της αύξησης του εισοδήματος μιας χώρας θα χρησιμοποιήσουμε την παρακάτω συνάρτηση παραγωγής που προτείνεται από τον Barro.

$$gr Y_{it} = f_{it}(I, L, Gov)$$

Σύμφωνα με αυτήν την συνάρτηση η οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας οφείλεται σε τρεις προσδιοριστικούς παράγοντες.

Τον παράγοντα της επένδυσης, τον παράγοντα της εργασίας και τον παράγοντα της ποιότητας της διακυβέρνησης. Για κάθε έναν από αυτούς τους προσδιοριστικούς

παράγοντες χρησιμοποιούνται οι εξής αντιπροσωπευτικές μεταβλητές τις οποίες παρουσιάσω αναλυτικά παρακάτω.

Οικονομική ανάπτυξη: Ως μεταβλητή για τη μέτρηση της Οικονομικής Ανάπτυξης σε μια χώρα λαμβάνεται η αύξηση του Α.Ε.Π. αυτής.

Επένδυση: Ως αντιπροσωπευτική μεταβλητή για την επένδυση λαμβάνεται η αύξηση του σχηματισθέντος Κεφαλαίου ως ποσοστό του Α.Ε.Π. κάθε χρόνο.

Εργασία: Ως αντιπροσωπευτική μεταβλητή για τη μέτρηση του παράγοντα εργασία λαμβάνεται ο αριθμός του εργατικού δυναμικού μιας χώρας

Ποιότητα Διακυβέρνησης: Ως αντιπροσωπευτικές μεταβλητές για τη μέτρηση την ποιότητας της διακυβέρνησης λαμβάνουμε τους παγκόσμιους δείκτες διακυβέρνησης που αναπτύχθηκαν από το Project της Παγκόσμιας Τράπεζας. Ακολουθώντας της υποδείξεις για τη σωστή χρήση των μεταβλητών αυτών διατηρούμε τη διάκριση τους ανάλογα με τις έξι διαστάσεις της ποιότητας διακυβέρνησης που αντιπροσωπεύουν.

Το μοντέλο της παλινδρόμησης που προκύπτει από αυτήν την συνάρτηση είναι:

$$grY_{it} = a_0 + a_1I + a_2L + a_3Corr + a_4GovEff + a_5PolStab + a_6RegQual + a_7Rule + a_8Voice + e_{it}$$

Η παλινδρόμηση γίνεται με τη μέθοδο Panel με δεδομένα για κάθε μια από τις παραπάνω μεταβλητές που καλύπτουν συνολικά δεκαπέντε ετήσιες χρονικές περιόδους με έτος έναρξης το 1996 και λήξης το 2010 σε ένα σύνολο 201 χωρών. Η ανάλυση γίνεται με τη βοήθεια του στατιστικού - οικονομετρικού πακέτου STATA και οι πηγές από τις οποίες αντλήθηκαν τα δεδομένα είναι οι βάσεις δεδομένων :

🌐 Παγκόσμιοι Δείκτες Ανάπτυξης (World Development Indicators).

🌐 Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης (World Governance Indicators)

country1: 1, 2, ..., 201	n =	201
year: 1996, 1997, ..., 2010	T =	15
Delta(year) = 1 unit		
Span(year) = 15 periods		
(country1*year uniquely identifies each observation)		
Distribution of T_i: min 5% 25% 50% 75% 95% max		
15 15 15 15 15 15 15		

3.2 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ

Στην ενότητα αυτή γίνεται η διαγραμματική και στατιστική περιγραφή των μεταβλητών που θα χρησιμοποιηθούν στην παλινδρόμηση.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1

Variable	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max
gdpgrow	2753	4.234336	5.842363	-41.3	106.2798

Ετήσιος ρυθμός

αύξησης Ακαθάριστου Εθνικού

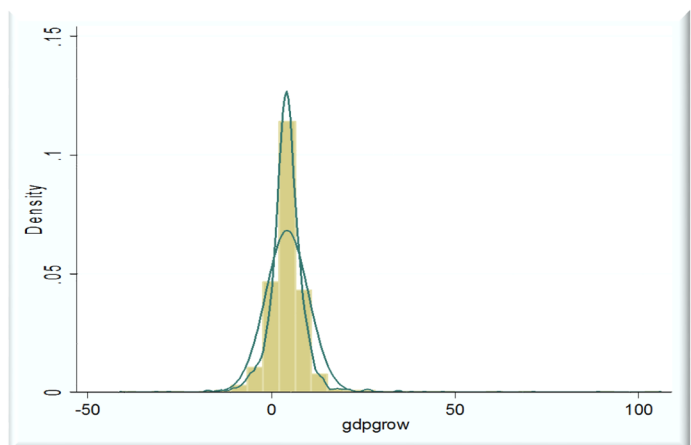
Εισοδήματος(GDPgrowth%): Η

ποσοστιαία αύξηση η μείωση του

Α.Ε.Π. Σε τιμές αγοράς βασισμένες

σε σταθερό τοπικό νόμισμα. Το

Α.Ε.Π. είναι το άθροισμα της

ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας από όλους τους παραγωγούς μόνιμους κατοίκους της οικονομίας, καθώς και τυχόν φόρων, μείον των προϊόντων και των επιδοτήσεων που δεν περιλαμβάνονται στην αξία των προϊόντων. Υπολογίζεται χωρίς να αφαιρέσουμε τις αποσβέσεις των κατασκευασμένων στοιχείων ή την εξάντληση και την υποβάθμιση των φυσικών πόρων.

Η παγκόσμια οικονομία αναπτύσσεται την τελευταία δεκαετία κατά μέσο όρο με ρυθμό γύρω στο 4%. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η διακύμανση του ρυθμού ανάπτυξης καθώς φαίνεται ότι η διακύμανση στο πλαίσιο της ίδιας χώρας διαχρονικά είναι μεγαλύτερη από τη διακύμανση του ρυθμού ανάπτυξης μεταξύ διαφορετικών χωρών. Αυτό σημαίνει ότι λίγο πολύ όλες οι χώρες περνάνε από παρόμοιες φάσεις οικονομικού κύκλου. Η μεταβλητή ακολουθεί την κανονική κατανομή.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2

Ακαθάριστες

Επενδύσεις Παγίου

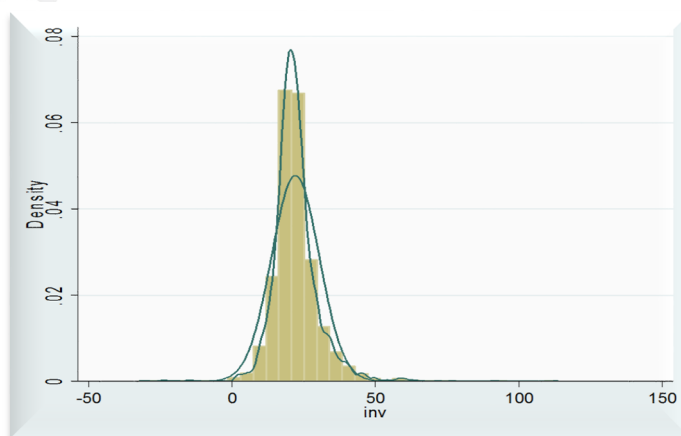
Κεφαλαίου (Gross Fixed Capital Formation,%GDP):

Περιλαμβάνει τις έγχειρες βελτιώσεις, εγκαταστάσεις, μηχανήματα, τον εξοπλισμό, την κατασκευή δρόμων,

σιδηρόδρομων κ.τ.λ. συμπεριλαμβανομένων των σχολείων, των γραφείων, των νοσοκομείων, των ιδιωτικών κατοικιών, και των εμπορικών και βιομηχανικών κτιρίων.

Η μεταβλητή ακολουθεί την κανονική κατανομή.

Variable	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max
inv	2391	4.20e+08	4.99e+09	-32.33931	9.74e+10

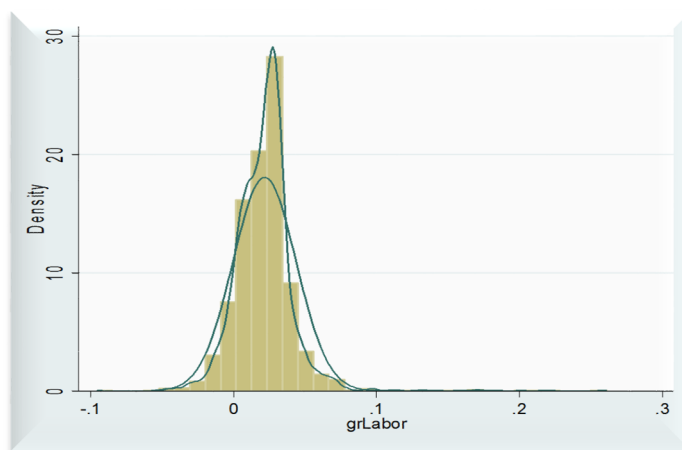
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3

Ρυθμός αύξησης της
εργασίας, (Labor

Growth%): Ως απασχόληση
θεωρείται το ποσοστό του
πληθυσμού που ασχολείται σε
ηλικίες 15 χρονών και άνω και
θεωρείται γενικά ο ενεργός
πληθυσμός μιας χώρας.

sum grLabor

Variable	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max
grLabor	2511	.0218198	.0220887	-.0952077	.2609465

Ο συντελεστής εργασία εμφανίζει μια σταθερή μικρή αύξηση σε παγκόσμια βάση με
ρυθμό γύρω στο 2% την τελευταία δεκαετία με μικρή απόκλιση από αυτό το
μέσο όρο. Ακολουθεί κανονική κατανομή.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.4

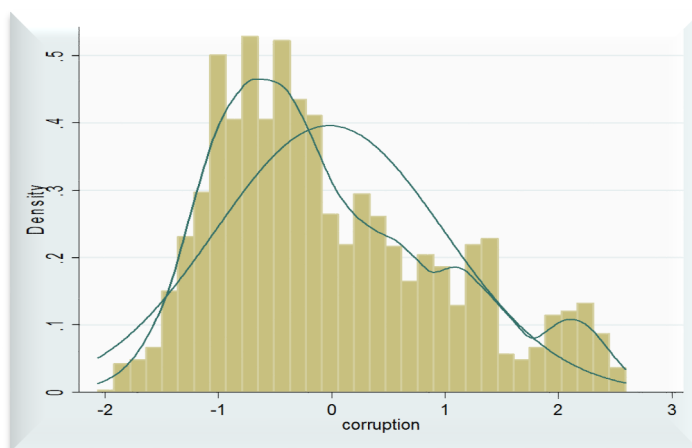
Έλεγχος της Διαφθοράς

(Control of Corruption / CC):

Καταγράφει τις αντιλήψεις για το
βαθμό που η πολιτική εξουσία
ασκείται για την κάλυψη ιδίων
συμφερόντων, καθώς επίσης και
του βαθμού κατάληψης της
εξουσίας από ελίτ και μεγάλα
ιδιωτικά συμφέροντα.

sum corruption

Variable	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max
corruption	2363	-.0190895	1.007298	-2.061645	2.590772

Η μεταβλητή για το σύνολο του δείγματος έχει μέσο όρο πολύ κοντά στο μηδέν όπως υποθέτει και το υπόδειγμα των Kauffman *et al.* Εκ κατασκευής ακολουθεί την κανονική κατανομή.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.5

Κυβερνητική

Αποδοτικότητα

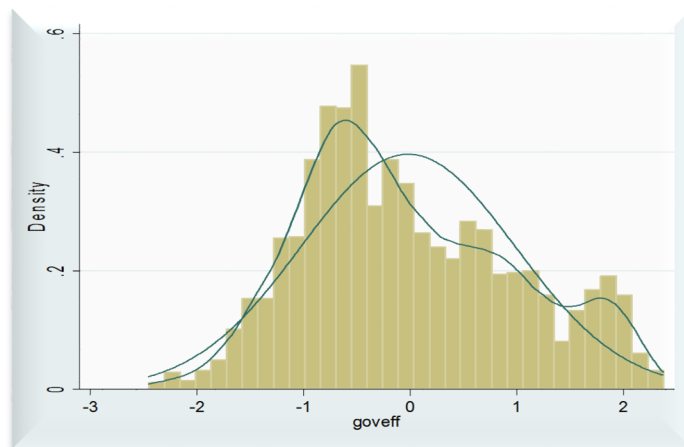
(Government effectiveness / GE):

Καταγράφει τις αντιλήψεις για την ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών σε μια χώρα την ποιότητα των δημοσίων λειτουργιών και της ανεξαρτησίας τους από πολιτικές πιέσεις, την ποιότητα

της διαμόρφωσης μέτρων και πολιτικών και τη δέσμευση της κυβέρνησης για την εφαρμογή τους. Η μεταβλητή για το σύνολο του δείγματος έχει μέσο όρο πολύ κοντά στο μηδέν όπως υποθέτει και το υπόδειγμα των Kauffman *et al.* Εκ κατασκευής ακολουθεί την κανονική κατανομή.

sum goveff

Variable	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max
goveff	2363	-.0181464	1.006281	-2.451364	2.374006

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.6

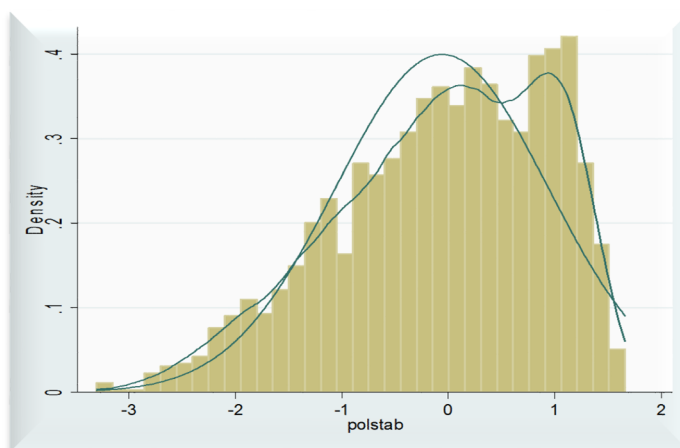
Πολιτική Ευστάθεια

(Political Stability and absence of

violence / PV): Καταγράφει τις αντιλήψεις σχετικά με την πιθανότητα αποσταθεροποίησης της κυβέρνησης μιας χώρας εξαιτίας αντισυνταγματικών ή βίαιων

sum polstab

Variable	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max
polstab	2352	-.0583243	.9979431	-3.304246	1.662776

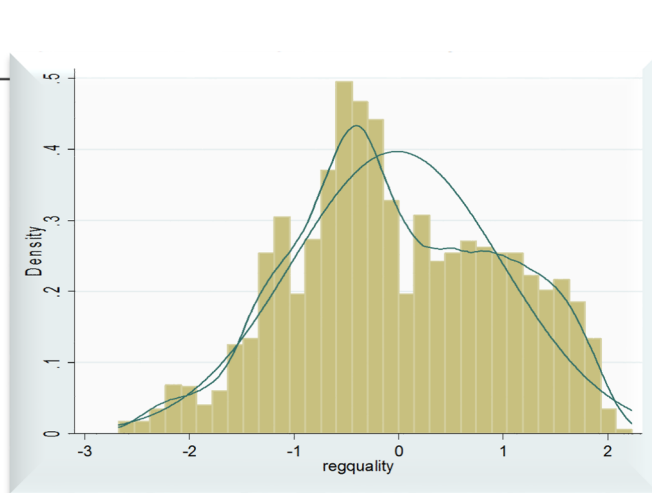

γεγονότων συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας. Η μεταβλητή για το σύνολο του δείγματος έχει μέσο όρο πολύ κοντά στο μηδέν όπως υποθέτει και το υπόδειγμα των Kauffman *et al.* Εκ κατασκευής ακολουθεί την κανονική κατανομή.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.7

Ποιότητα Θεσμών
(**Regulatory**

Quality / RQ): Καταγράφει τις αντιλήψεις για την ικανότητα της κυβέρνησης να διαμορφώνει υγιείς κανονισμούς και πολιτικές που επιτρέπουν και υποβοηθούν την

ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα της Οικονομίας. Η μεταβλητή για το σύνολο του δείγματος έχει μέσο όρο πολύ κοντά στο μηδέν όπως υποθέτει και το υπόδειγμα των Kauffman *et al.* Εκ κατασκευής ακολουθεί την κανονική κατανομή.

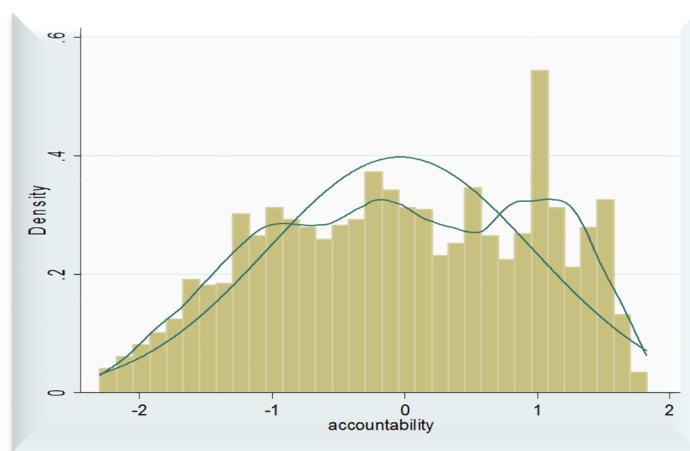
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.8

Δυνατότητα

Αντιπροσώπευσης (Voice and Accountability / VA): Καταγράφει τις αντιλήψεις για το βαθμό στον οποίο οι πολίτες μιας χώρας μπορούν να συμμετέχουν στην εκλογή της κυβέρνησής τους, καθώς και το

. sum accountability

Variable	Obs	Mean	Std. Dev.	Min	Max
accountabi-y	2385	-.0360656	1.003306	-2.297035	1.825517

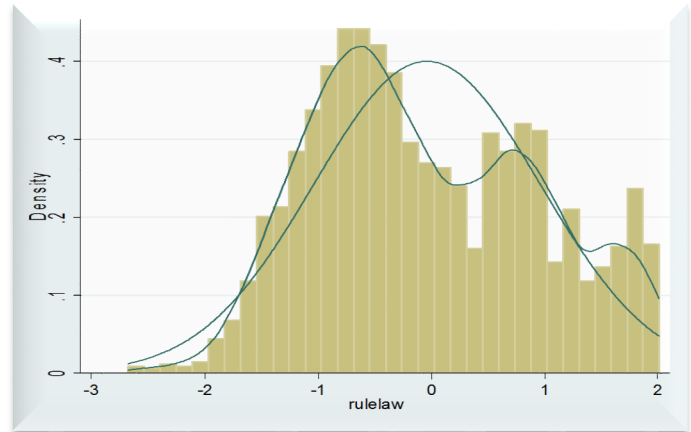
βαθμό στον οποίο απολαμβάνουν ελευθερία του λόγου, και ελευθερία του τύπου και των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η μεταβλητή για το σύνολο του δείγματος έχει μέσο

όρο πολύ κοντά στο μηδέν όπως υποθέτει και το υπόδειγμα των Kauffman *et al.* Εκ κατασκευής ακολουθεί την κανονική κατανομή.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.9

Ευνομία (Rule of Law

/ RL): Καταγράφει τις αντιλήψεις για τον βαθμό στον οποίο οι πολίτες έχουν εμπιστοσύνη και συμμορφώνονται με τους κανόνες της κοινωνίας και πιο συγκεκριμένα μετράει το βαθμό της εκτέλεσης των

συμβάσεων, την προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, την ποιότητα της αστυνόμευσης και της απόδοσης της δικαιοσύνης από τα δικαστήρια. Η μεταβλητή για το σύνολο του δείγματος έχει μέσο όρο πολύ κοντά στο μηδέν όπως υποθέτει και το υπόδειγμα των Kauffman *et al.* Εκ κατασκευής ακολουθεί την κανονική κατανομή.

3.3 ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗ

. estimates table OLS FE RE, star stats(N r2 r2_a)

Variable	OLS	FE	RE
inv	.09928614***	.07427926***	.09928614***
grLabor	29.149156***	24.391391***	29.149156***
corruption	-.47041107	.4142806	-.47041107
goveff	1.2226119*	1.5606011*	1.2226119*
polstab	.75587783**	1.2068429**	.75587783**
regquality	-.25840061	-.34786509	-.25840061
rulelaw	-1.3807664*	-2.2623944**	-1.3807664*
accountabi~y	-.727075*	.69689849	-.727075*
_cons	1.58679***	2.3144597***	1.58679***
N	1674	1674	1674
r2		.03573052	
r2_a		-.07404982	

Legend: * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001

Το πρώτο βήμα για την ανάλυση της παλινδρόμησης είναι να επιλέξουμε το

υπόδειγμα με τους καταλληλότερους εκτιμητές μεταξύ των OLS , FE (Fixed Effects), RE (Random Effects).

OLS – Pooled:

Το υπόδειγμα αυτό πρέπει να ικανοποιεί τις εξής υποθέσεις.

$$y_{it} = \alpha + x_{it}\beta + c_i + u_{it} \quad \text{όπου}$$

- Να είναι γραμμικό ως προς τους εκτιμητές α, β τη μεμονωμένη επίδραση c_i και το διαταρακτικό όρο u_{it} . $E(u_{it}) = 0$ and $E(c_i) = 0$
- Οι παρατηρήσεις να είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους και να κατανέμονται κανονικά (όχι απαραίτητα διαχρονικά)
- Ο διαταρακτικός όρος να μην συσχετίζεται με τους εκτιμητές και τη μεμονωμένη επίδραση, ούτε στις προηγούμενες ούτε στις τωρινές ούτε στις μελλοντικές χρονικές περιόδους.
- $E(u_{it}/X_i, c_i) = 0$
- Ο διαταρακτικός όρος να χαρακτηρίζεται από ομοσκεδαστικότητα και πεπερασμένη τιμή και να μην έχει αυτοσυσχέτιση.

Σε αυτό το υπόδειγμα δεν υπάρχει σαφής διάκριση των χαρακτηριστικών των χωρών.

Όλες οι χώρες θεωρούνται παρόμοιες. (Pooled)

Random Effects Model

$$y_{it} = \alpha + x_{it}\beta + u_{it}$$

Σε αυτό το υπόδειγμα η μεμονωμένη επίδραση είναι μια τυχαία μεταβλητή που δεν σχετίζεται με τους εκτιμητές και ενσωματώνεται στο στατιστικό σφάλμα. Υπάρχει διάκριση των χαρακτηριστικών των χωρών ωστόσο αυτή δεν επιδρά στους εκτιμητές.

Fixed Effects Model

Σε αυτό το υπόδειγμα η μεμονωμένη επίδραση είναι μια τυχαία μεταβλητή που επιτρέπεται να σχετίζεται με τους εκτιμητές. Τα μεμονωμένα χαρακτηριστικά της κάθε χώρας μπορεί να επηρεάσουν τους υπόλοιπους εκτιμητές.

Για να επιλέξουμε μεταξύ των τριών αυτών μοντέλων κάνουμε τους εξής ελέγχους.

ΈΛΕΓΧΟΣ Breusch – Pagan OLS vs RE

Για να επιλέξουμε μεταξύ των δύο αυτών υποδειγμάτων πραγματοποιούμε τον έλεγχο Breusch – Pagan.

Η μηδενική υπόθεση είναι:

H₀: Η Διακύμανση ανάμεσα στις χώρες είναι μηδενική

Και η εναλλακτική

H₁: Η διακύμανση ανάμεσα στις χώρες δεν είναι μηδενική

Απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση όταν **Prob** < **0,05**.

. xttest0

Breusch and Pagan Lagrangian multiplier test for random effects

gdpgrow[country1,t] = Xb + u[country1] + e[country1,t]

Estimated results:

	Var	sd = sqrt(Var)
gdpgrow	22.65637	4.759871
e	16.03077	4.003845
u	3.539529	1.881364

Test: Var(u) = 0

chi2(1) = 196.12
Prob > chi2 = 0.0000

Ο έλεγχος έδειξε ότι απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση και επιλέγουμε ως καταλληλότερο από τα δύο μοντέλα είναι το RE.

ΈΛΕΓΧΟΣ HAUSSMAN FE vs RE

Για να επιλέξουμε μεταξύ των δύο αυτών υποδειγμάτων πραγματοποιούμε τον έλεγχο Hausmann.

Στην περίπτωση που η **Prob < 0,05** απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση για την καταλληλότητα των εκτιμητών RE και επιλέγουμε το μοντέλο FE.

```

. hausman FE RE

```

	Coefficients		(b-B) Difference	sqrt(diag(V_b-V_B)) S.E.
	(b) FE	(B) RE		
inv	.0742793	.0992861	-.0250069	.0097191
grLabor	24.39139	29.14916	-4.757764	4.048838
corruption	.4142806	-.4704111	.8846917	.4912046
goveff	1.560601	1.222612	.3379892	.493905
polstab	1.206843	.7558778	.4509651	.3075971
regquality	-.3478651	-.2584006	-.0894645	.4829117
rulelaw	-2.262394	-1.380766	-.881628	.6297341
accountabi~y	.6968985	-.727075	1.423973	.6067133

b = consistent under Ho and Ha; obtained from xtreg
B = inconsistent under Ha, efficient under Ho; obtained from xtreg

Test: Ho: difference in coefficients not systematic

$$\chi^2(8) = (b-B)'[(V_b-V_B)^{-1}](b-B)$$

= 23.28
Prob>chi2 = 0.0030

Πράγματι από τον έλεγχο Hausman προκύπτει $Prob = 0,03 < 0,05$ κατά συνέπεια επιλέγουμε το μοντέλο Fixed Effects ως το καταλληλότερο μοντέλο για την ανάλυσή μας καθώς τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε χώρας όπως π.χ. η κουλτούρα που δεν μεταβάλλονται διαχρονικά δύναται να επηρεάζουν τους εκτιμητές του υποδείγματος. Το μοντέλο αυτό θα χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της παλινδρόμησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΠΑΛΙΔΡΟΜΗΣΗΣ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

```

. xtreg gdpgrw inv grLabor corruption goveff polstab regquality rulelaw accountability, fe

```

Fixed-effects (within) regression
Group variable: **country1**

Number of obs = 1674
Number of groups = 164

R-sq: within = 0.0357
between = 0.0021
overall = 0.0018

Obs per group: min = 1
avg = 10.2
max = 12

corr(u_i, xb) = -0.3946

F(8, 1502) = 6.96
Prob > F = 0.0000

gdpgrw	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
inv	.0742793	.01913	3.88	0.000	.036755 .1118036	
grLabor	24.39139	7.046573	3.46	0.001	10.56922 38.21356	
corruption	.4142806	.6808791	0.61	0.543	-.9212942 1.749855	
goveff	1.560601	.7592841	2.06	0.040	.0712315 3.049971	
polstab	1.206843	.4000403	3.02	0.003	.4221461 1.99154	
regquality	-.3478651	.6681005	-0.52	0.603	-1.658374 .9626438	
rulelaw	-2.262394	.8654851	-2.61	0.009	-3.960082 -.5647067	
accountabi~y	.6968985	.6813571	1.02	0.307	-.6396138 2.033411	
_cons	2.31446	.447291	5.17	0.000	1.437078 3.191841	
sigma_u	3.1688556					
sigma_e	4.0038449					
rho	.38514438	(fraction of variance due to u_i)				

F test that all u_i=0: F(163, 1502) = 3.22 Prob > F = 0.0000

Από τον Πίνακα των αποτελεσμάτων της Παλινδρόμησης αντλούμε τις εξής πληροφορίες:

Η Επένδυση ως ποσοστό του Α.Ε.Π. αποτελεί στατιστικά σημαντική μεταβλητή όπως καταδεικνύει ο στατιστικός έλεγχος $t = 3.88 > 2$. Ωστόσο μια της Επένδυσης κατά 1% θα λειτουργήσει πολλαπλασιαστικά για την ανάπτυξη μόλις κατά 0,07% . Βέβαια εδώ πρέπει να επισημάνουμε ότι το δείγμα μας περιλαμβάνει 164 χώρες από όλο τον κόσμο. Κάποιες από αυτές έχουν εξαιρετικό μικρό Α.Ε.Π. και ως αποτέλεσμα το ποσοστό αυτού που αποτελεί την νέα Επένδυση έχει μικρή αλλά στατιστικά σημαντική επίδραση στο ρυθμό ανάπτυξης.

Τη μεγαλύτερη επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη έχει ο συντελεστής της αύξησης της Απασχόλησης (**GrLabor%**). Αύξηση της απασχόλησης κατά 1% επιδρά πολλαπλασιαστικά στο ρυθμό αύξησης του εισοδήματος κατά 24%. Η μεταβλητή έχει επιπλέον ισχυρή στατιστική σημαντικότητα όπως δείχνει ο στατιστικός έλεγχος $t = 3.46 > 1.96$

Έλεγχος της Διαφθοράς (Control of Corruption / CC): Η ποιοτική αυτή διάσταση της διακυβέρνησης όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα δεν έχει μεγάλη επίδραση στο ρυθμό ανάπτυξης. Η επίδρασή της είναι θετική αλλά ασθενής τόσο σε επίπεδο συντελεστή όσο και σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας.

$t = 0.61 < 1.96$

Κυβερνητική Αποδοτικότητα (Government effectiveness / GE): Η παράγοντας της κυβερνητικής αποδοτικότητας ως διάσταση της διακυβέρνησης έχει σημασία. Τα αποτελέσματα δείχνουν μια θετική και καθόλου αμελητέα επίδραση. Αύξηση του συντελεστή κατά 1% έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης κατά

1.5%. Η διάσταση της κυβερνητικής αποδοτικότητας έχει και στατιστική σημαντικότητα. $t = 2.06 > 1.96$

Πολιτική Ευστάθεια (Political Stability and absence of violence / PV): Η πολιτική ευστάθεια / αστάθεια είναι η πιο σημαντική από όλες τις διαστάσεις της διακυβέρνησης. Η υψηλή στατιστική της σημαντικότητα καταδεικνύεται από την τιμή της στατιστικής $t = 3.02 > 1.96$. Η επίδρασή της είναι θετική και μια αύξηση του δείκτη κατά 1% έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης κατά 1.2%

Ποιότητα θεσμών (Regulatory Quality / RQ): Η ποιότητα των θεσμών σύμφωνα με τα αποτελέσματα εμφανίζει αρνητική, ασθενή και μη στατιστικά σημαντική επίδραση στο ρυθμό ανάπτυξης.

Δυνατότητα Αντιπροσώπευσης (Voice and Accountability / VA): Η δυνατότητα αντιπροσώπευσης έχει θετική επίδραση στην αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης του εισοδήματος ωστόσο η επίδραση αυτή δεν είναι τόσο σημαντική στατιστικά. $t = 1.02 < 1.96$

Ευνομία (Rule of Law / RL): Ένα παράδοξο αποτέλεσμα αποτελεί η ένδειξη της αρνητικής συσχέτισης της ευνομίας με την αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης. Η σχέση αυτή υποστηρίζεται με στατιστική σημαντικότητα $t = 2.61 > 1.96$. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης μια αύξηση του δείκτη κατά 1% θα προκαλέσει συρρίκνωση του ρυθμού ανάπτυξης κατά 2.23%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΚΑΘΕ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Σε αυτό το Κεφάλαιο γίνεται ο σχολιασμός των αποτελεσμάτων του υποδείγματος που χρησιμοποιήσαμε, η σύγκριση των αποτελεσμάτων με αποτελέσματα άλλων ερευνών γύρω από την επίδραση κάθε διάστασης της διακυβέρνησης στην οικονομική ανάπτυξη και μια συζήτηση για τις κατευθύνσεις, στις οποίες πρέπει να στραφούν οι επιμέρους πολιτικές, για την βελτίωση της ποιότητας της διακυβέρνησης, με σκοπό την αύξηση της αποδοτικότητας και της ανάπτυξης της οικονομίας. Θα ξεκινήσουμε με τη διάσταση της διακυβέρνησης με τη χαμηλότερη στατιστική σημαντικότητα βάσει του υποδείγματος και με αύξουσα σειρά θα παρουσιάσουμε τις επιστημονικές αναφορές για την κάθε διάσταση.

4.1 ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΘΕΣΜΩΝ(REGULATORY QUALITY / RQ)

Η διάσταση της ποιότητας της διακυβέρνησης που έχει να κάνει με την αντίληψη για

την ποιότητα των νόμων και των κανονισμών που απαρτίζουν το θεσμικό πλαίσιο μιας κοινωνίας έχει σύμφωνα με τα αποτελέσματα του υποδείγματος τη μικρότερη επίδραση στην αύξηση του

ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας της. Η ανάγκη για την ύπαρξη ενός ρυθμιστικού θεσμικού πλαισίου βασίζεται στην ύπαρξη σημαντικών εγγενών αδυναμιών της αγοράς που προκύπτουν από τις οικονομίας κλίμακας και φάσματος, τις ασυμμετρίες πληροφόρησης, την ύπαρξη μη αποτελεσματικών αγορών. Οι αδυναμίες αυτές είναι πιο έντονες στις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Παρόλα αυτά η ύπαρξη ρυθμιστικού πλαισίου για την ρύθμιση των αγορών μπορεί να μην οδηγήσει σε αύξηση της οικονομικής ευημερίας σε βαθμό μεγαλύτερο από εκείνο της ατελούς ελεύθερης αγοράς. Τα αποτελέσματα των ρυθμίσεων στην οικονομία παραμένουν η δεύτερη άριστη λύση σε σχέση με τις αγορές που λειτουργεί ο ανταγωνισμός. Η κρατική ιδιοκτησία προσφέρει περισσότερη πληροφόρηση στους φορείς διαμόρφωσης ρυθμιστικών πλαισίων σε σύγκριση με την ιδιωτική ιδιοκτησία. Ωστόσο η κρατική ιδιοκτησία είναι συνυφασμένη με ανεπαρκή κίνητρα όσον αφορά τη συλλογή και χρησιμοποίηση πληροφοριών προς την κατεύθυνση της μεγιστοποίησης της κοινωνικής ωφέλειας. Η προϋπόθεση είναι η εξουσία - κυβέρνηση να διαμορφώνει ένα ρυθμιστικό πλαίσιο που σκοπό να έχει τη μεγιστοποίηση του δημόσιου

συμφέροντος. Υπόθεση που όμως δέχεται ισχυρή κριτική. (Buchanan, 1972). Η έννοια της ρυθμιστικής αιχμαλωσίας έγκειται στην κατάχρηση της θεσμικής διαδικασίας από οργανωμένα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα που βρίσκονται στην εξουσία. (Newbery, 1999: 134; also, Laffont, 1999b, Stigler, 1971; Peltzman, 1976). Η αποτελεσματική ρυθμιστική πολιτική επιτυγχάνει του στόχους της κοινωνικής ευημερίας με το ελάχιστο δυνατό κόστος. Το κόστος των κανονιστικών ρυθμίσεων μπορεί να λάβει δύο μορφές: Τις κρατικές δαπάνες μέσω των δαπανών του προϋπολογισμού για τη χρηματοδότηση των ρυθμιστικών φορέων, το κόστος συμμόρφωσης στις κανονιστικές ρυθμίσεις που επιβαρύνει καταναλωτές και παραγωγούς. (Guasch and Hahn, 1999). Τα αποδεικτικά στοιχεία για την ποιότητα των ρυθμιστικών θεσμών στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι περιορισμένα αλλά συνεχώς αυξανόμενα. Ωστόσο στις περιπτώσεις που έχουν διερευνηθεί τα αποτελέσματα της κρατικής ρύθμισης δεν είναι ενθαρρυντικά. Η έλλειψη πολιτικής στήριξης και δέσμευσης για την ανεξαρτησία των ρυθμιστικών αρχών. (Ugaz, 2003) Η ανεπάρκεια σε πόρους και δεξιότητες (Jacobs, 2004: 4). Η αποσπασματικότητα και η έλλειψη συντονισμού (Campbell-White and Bhatia, 1998:5). Και φυσικά η γραφειοκρατία αποτελούν τα βασικότερα προβλήματα στην αποδοτικότητα των κανονιστικών ρυθμίσεων. Τα περισσότερα από αυτά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το κανονιστικό πλαίσιο μιας χώρας άπτονται στην επόμενη διάσταση της διακυβέρνησης.

4.2 ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ (GOVERNMENT EFFECTIVENESS / GE)

Η διάσταση της ποιότητας της διακυβέρνησης που έχει να κάνει με τις αντιλήψεις για την ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών σε μια χώρα, την ποιότητα των δημοσίων λειτουργιών και της ανεξαρτησίας τους από πολιτικές πιέσεις, την ποιότητα της διαμόρφωσης μέτρων και πολιτικών και τη δέσμευση της κυβέρνησης για την

εφαρμογή τους σύμφωνα με το υπόδειγμά μας έχει στατιστικά σημαντική συνεισφορά στην αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας. Τα αποτελέσματα του μοντέλου μας είναι συναφή με την ανωτέρω ανάλυση καθώς η κυβερνητική αποδοτικότητα είναι εκείνη η διάσταση της διακυβέρνησης που μειώνει τα κόστη της ύπαρξης κανονιστικών πλαισίων, των φορέων και των διαδικασιών μέσω αποτελεσματικών ανεξάρτητων θεσμών και δημοσίων λειτουργιών, οι οποίοι μειώνουν τις ασυμμετρίες πληροφόρησης, μεγιστοποιούν τα οικονομικά κίνητρα, και περιορίζουν τα κόστη συναλλαγών.

4.3 EYNOMIA (RULE OF LAW / RL)

Περιλαμβάνει τις αντιλήψεις για την πιθανότητα έξαρσης της εγκληματικότητας και το βαθμό στον οποίο οι φορείς μιας κοινωνίας έχουν εμπιστοσύνη και συμμορφώνονται στους κανόνες της κοινωνίας, όπως είναι η τήρηση των συμβάσεων, τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, η εμπιστοσύνη στην αστυνομία και τα δικαστήρια. Ο θεωρητικός σύνδεσμος μεταξύ του νόμου και της οικονομικής ανάπτυξης βρίσκεται όπως έχει ήδη αναφερθεί σε δύο διακριτά αλλά αλληλοσυνδεόμενα κανάλια.

- 👤 Την επίδραση των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας στην επένδυση.
- 👤 Την επίδραση της εκτέλεσης των συμβάσεων στο εμπόριο.

Ο σύγχρονος οικονομολόγος Φ.Α.Χάγιεκ ανέλυσε το πώς το κράτος δικαίου θα μπορούσε να είναι επωφελές για την ελεύθερη αγορά. Ο Χάγιεκ υποστήριξε ότι, υπό το κράτος του νόμου οι ιδιώτες θα μπορούν να κάνουν σοφές επενδύσεις και μελλοντικά σχέδια με εμπιστοσύνη σε μια επιτυχημένη απόδοση της επένδυσης. Εντός των γνωστών κανόνων του παιχνιδιού το άτομο είναι ελεύθερο να συνεχίζει προσπαθεί να εκπληρώσει τις προσωπικές επιθυμίες του, βέβαιο ότι οι εξουσίες της κυβέρνησης δεν θα χρησιμοποιηθούν σκόπιμα για να εμποδίσουν αυτές του τις

προσπάθειες. Στην τελευταία αυτή δήλωση αναδεικνύεται ο ρόλος και η ευθύνη των κυβερνήσεων για την διασφάλιση του επιθυμητού κράτους δικαίου. Η επίδραση του ρόλου αυτού γίνεται περισσότερο ξεκάθαρη στην επόμενη διάσταση της διακυβέρνησης που αφορά τον έλεγχο της διαφθοράς.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν αρνητική συσχέτιση μεταξύ της μεταβλητής αυτής και του ρυθμού αύξησης του Α.Ε.Π. Ωστόσο μια εξήγηση που μπορεί να δοθεί στα αποτελέσματα αυτά είναι το γεγονός ότι η έννοια του Κράτους δικαίου περιλαμβάνει και άλλες διαστάσεις οι οποίες περιλαμβάνονται στις υπόλοιπες μεταβλητές. Επίσης η διατήρηση του Κράτους δικαίου συνεπάγεται ένα κόστος ευκαιρίας για τη διαμόρφωση θεσμών και διαδικασιών που να εγγυώνται την εύρυθμη λειτουργία του κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού συστήματος. Οι δαπάνες του Κράτους για τα δικαστήρια, την αστυνόμευση και τις ένοπλες δυνάμεις δεν έχουν άμεση απόδοση στην παραγωγικότητα, κατ' επέκταση η συνδρομή τους στην οικονομική ανάπτυξη είναι έμμεση μέσω της ενίσχυσης του αισθήματος ασφάλειας και του αισθήματος εμπιστοσύνης ανάμεσα στους πολίτες. Οι δύο αυτοί παράγοντες είναι πολύ σημαντικοί και η σημασία τους έχει τονιστεί από πολλούς συγγραφείς. Ο Arrow (1972) υποστήριξε ότι 'η ύπαρξη αξιών όπως η εμπιστοσύνη παίζει πολύ σημαντικό ρόλο για την ομαλή λειτουργία των οικονομικών συστημάτων'. Στην ίδια κατεύθυνση ο Fukuyama υποστηρίζει ότι 'η οικονομική ευμάρεια των Κρατών και η ανταγωνιστικότητά τους εξαρτάται από το βαθμό της εμπιστοσύνης που τα διέπει'. Το συμπέρασμα αυτό το στηρίζει στην πεποίθησή του ότι 'η οικονομική δραστηριότητα είναι μέρος της κοινωνικής ζωής και υπακούει στις συνήθειες, στους κανόνες, τους νόμους και τις ηθικές υποχρεώσεις μιας κοινωνίας'. Σύμφωνα με τον Sen (1977) 'καμία κοινωνία δεν θα ήταν βιώσιμη χωρίς την ύπαρξη προτύπων και κανόνων δεοντολογίας'.

Είναι προφανές ότι από την ύπαρξη του κράτους δικαίου υπάρχει οικονομικό όφελος. Ωστόσο αυτό το οικονομικό όφελος ενδέχεται να μη συσχετίζεται άμεσα με την οικονομική ανάπτυξη όπως αυτή ορίζεται από το ρυθμό αύξησης του Α.Ε.Π.

4.4 Έλεγχος της Διαφθοράς (Control of Corruption / CC)

Η προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και η ασφαλής εκτέλεση των συμβάσεων έχουν αναφερθεί επανειλημμένως έως τώρα ως δύο βασικοί θεμελιώδεις παράγοντες που οδηγούν την οικονομική ανάπτυξη διαμέσου της διαμόρφωσης θεσμών που τους προστατεύουν και τους ενισχύουν. Οι θεσμοί αυτοί όμως ούτε διαμορφώνονται, ούτε λειτουργούν από μόνοι τους. Το ρόλο για τη διαμόρφωση των θεσμών αλλά και της επιβολής τους στις σύγχρονες κοινωνίες έχει αναλάβει το Κράτος με το Σύνταγμά του, του νόμους του, τους μηχανισμούς του και τους δημόσιους λειτουργούς του. Οι δημόσιοι λειτουργοί είναι εκείνοι που αναλαμβάνουν να εκτελέσουν τις προβλεπόμενες από το Σύνταγμα και τους νόμους διαδικασίες που προστατεύουν τα δικαιώματα του πολίτη και αυξάνουν την κοινωνική ευημερία. Τι συμβαίνει όμως στην περίπτωση που οι δημόσιοι λειτουργοί αντί να λειτουργούν με γνώμονα το δημόσιο λειτουργούν για το προσωπικό ιδιωτικό τους όφελος; Η συμπεριφορά αυτή είναι γνωστή ως διαφθορά, και λαμβάνει μορφές όπως τη δωροδοκία, την εκβίαση, την απάτη και την υπεξαίρεση. Η διαφθορά όμως δεν δημιουργεί οφέλη μόνο για τους δημοσίους λειτουργούς αλλά και για τους ιδιώτες που συμμετέχουν σε τέτοιου είδους συναλλαγές. Τα οφέλη που μπορεί να έχουν ιδιωτικά συμφέροντα από τέτοιου είδους συναλλαγές είναι:

Κυβερνητικές Συμβάσεις: Η δωροδοκία μπορεί να επηρεάσει τις επιλογές των ιδιωτών όσον αφορά παροχή δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών

Κυβερνητικά Οφέλη: Η δωροδοκία μπορεί να επηρεάσει την κατανομή των χρηματικών παροχών (φοροδιαφυγή, επιδοτήσεις, συντάξεις, ανεργία και ασφάλιση) ή των σε είδος παροχών (πρόσβαση σε προνομιούχα σχολεία, ιατρική περίθαλψη , στέγαση ή την κυριότητα επιχειρήσεων που ιδιωτικοποιούνται.

Δημόσια Έσοδα: Οι δωροδοκίες μπορούν να επηρεάσουν το ποσό των φόρων που συλλέγει η κυβέρνηση από τους ιδιώτες.

Εξοικονόμηση χρόνου και παράκαμψη περιοριστικού ρυθμιστικού πλαισίου: Η δωροδοκία μπορεί να επιταχύνει τις διαδικασίες χορήγησης αδειών για την εκτέλεση νομικών ενεργειών.

Επηρεασμός των αποτελεσμάτων της νομικής και κανονιστικής διαδικασίας: Οι δωροδοκίες μπορούν να αλλάξουν τα αποτελέσματα θεσμικών διαδικασιών οδηγώντας την κυβέρνηση στην αποτυχία τερματισμού παράνομων δραστηριοτήτων, είτε στην ευνοιοκρατία.

Τα κόστη της διαφθοράς είναι:

- 🌐 Οι δωροδοκίες αυξάνουν τα κόστη συναλλαγών και την αβεβαιότητα σε μια κοινωνία.
- 🌐 Οδηγούν σε μη αποδοτικά οικονομικά αποτελέσματα, παρεμποδίζοντας τη μακροχρόνια εγχώρια και ξένη επένδυση, μην επιβραβεύει το ταλέντο αλλά τις κερδοσκοπικές δραστηριότητες των δημοσίων λειτουργών, και διαστρεβλώνοντας την τομεακές προτεραιότητες και τεχνολογικές επιλογές.
- 🌐 Οι δωροδοκίες οδηγούν σε φορολογικές αδικίες που επωμίζονται κατά κανόνα οι φορείς του εμπορίου και οι μικρές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών.
- 🌐 Τέλος η διαφθορά υπονομεύει τη νομιμότητα και το κράτος δικαίου και αυξάνει την έλλειψη εμπιστοσύνης.

Ωστόσο οι έρευνες που υπάρχουν καταδεικνύουν τόσο θετικές όσο και αρνητικές επιδράσεις της διαφθοράς στην οικονομική ανάπτυξη. Οι Leff (1964) και Huntington(1968) υποστηρίζουν ότι σε περιβάλλον αυστηρής νομοθεσίας και αναποτελεσματικής γραφειοκρατίας η διαφθορά με τη μορφή της δωροδοκίας μπορεί να επιταχύνει την οικονομική ανάπτυξη μέσω της παράκαμψης των δυσκαμψιών και της επιτάχυνσης των διαδικασιών. Ο Mironov (2005) διακρίνει μεταξύ καλής διαφθοράς που δίνει λύσεις σε προβλήματα δυσκαμψίας και αναποτελεσματικής διοίκησης και ενισχύει την οικονομική ανάπτυξη και κακής διαφθοράς που σχετίζεται με θεσμούς χαμηλής ποιότητας και επιδρά αρνητικά στην αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης. Γενικότερα όμως η διαφθορά θεωρείται πρόβλημα που επιδρά αρνητικά σε αρκετούς παράγοντες που σχετίζονται με την οικονομική ανάπτυξη. Ο Mauro (1995) με τη χρήση εμπειρικών δεδομένων βρίσκει ότι η διαφθορά επιδρά αρνητικά στις επενδύσεις και κατ' επέκταση στην οικονομική ανάπτυξη. Οι Schleifer and Wei (2000) υποστηρίζουν ότι η διαφθορά σχετίζεται αρνητικά με τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Η σχέση μεταξύ διαφθοράς και οικονομικής ανάπτυξης δείχνει να μην είναι γραμμική. Καθώς οι χώρες γνωρίζουν οικονομική ανάπτυξη οι δημόσιοι λειτουργοί βρίσκουν περισσότερες ευκαιρίες να βγάλουν χρήματα για δικό τους όφελος. Ωστόσο όταν η οικονομική ανάπτυξη αποκτά μόνιμο χαρακτήρα η διαφθορά περιορίζεται καθώς σε μια εύρωστη οικονομία οι δημόσιοι υπάλληλοι της πληρώνονται καλύτερα και δεν έχουν κίνητρο για παράνομες πράξεις, η επένδυση στη επιχειρηματικότητα και στις παραγωγικές επενδύσεις αυξάνεται σε σχέση με την επένδυση στην προσοδοθηρία, μέσω της μείωσης των εισοδηματικών ανισοτήτων οι μεσαίες τάξεις διεκδικούν θεσμικές αλλαγές που στόχο έχουν τον έλεγχο της διαφθοράς. Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης που διενεργήθηκε στην παρούσα εργασία φαίνεται να επιβεβαιώνουν τα μέχρι τώρα αποτελέσματα καθώς

καταδεικνύουν μια ασθενή θετική συσχέτιση του ελέγχου της διαφθοράς και της οικονομικής ανάπτυξης.

4.5 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗΣ (VOICE AND ACCOUNTABILITY / VA)

Καταγράφει τις αντιλήψεις για το βαθμό στον οποίο οι πολίτες μιας χώρας μπορούν να συμμετέχουν στην εκλογή της κυβέρνησής τους, καθώς και το βαθμό στον οποίο απολαμβάνουν ελευθερία του λόγου, και ελευθερία του τύπου και των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Είναι γνωστό ότι οι πολίτες μιας χώρας απολαμβάνουν σε μεγαλύτερο βαθμό τα παραπάνω δημόσια αγαθά όταν το πολίτευμα είναι δημοκρατικό, ωστόσο η συσχέτιση μεταξύ δημοκρατίας και οικονομικής ανάπτυξης είναι αμφιλεγόμενη σύμφωνα με τις μέχρι τώρα έρευνες. Υπάρχουν δύο βασικά αναπάντητα ερωτήματα στη συζήτηση για τη σχέση μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και δημοκρατικών θεσμών. Ένα είναι το κατά πόσον ή όχι οι χώρες γίνονται δημοκρατικές μόνο σε υψηλά επίπεδα κατά κεφαλήν εισοδήματος, και το δεύτερο είναι κατά πόσον ή όχι η δημοκρατία ενισχύει την οικονομική ανάπτυξη, όπως αυτή ορίζεται από την αύξηση του ρυθμού του κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Και στις δύο ερωτήσεις που υπάρχουν διαφωνίες μεταξύ των μελετητών.

Οι περισσότεροι παρατηρητές συμφωνούν ότι οι πλουσιότερες χώρες είναι δημοκρατίες και ως εκ τούτου η οικονομική ανάπτυξη ευνοεί τη μετάβαση προς την πολιτική ελευθερία, όπως υποστήριξαν οι Lipset (1959) και Barro (1999). Ωστόσο, οι Acemoglu, Johnson, Robinson, και Yared (2005) δείχνουν ότι αυτές οι αποδείξεις δεν είναι ισχυρές όταν ελέγξουμε για παράγοντες που επηρεάζουν ταυτόχρονα το εισόδημα και τους πολιτικούς θεσμούς. Όταν πραγματοποίησαν fixed – effects επαναλαμβανόμενες cross-country παλινδρομήσεις δε βρήκαν καμία επίδραση του επιπέδου του

εισοδήματος προς τη δημοκρατία. Ο Huntington (1991) υποστηρίζει τέλος ότι η πορεία προς τον εκδημοκρατισμό δεν είναι γραμμική.

Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, τα στοιχεία είναι εξίσου ανάμεικτα στην καλύτερη περίπτωση. Οι δημοκρατικοί θεσμοί αυξάνουν τις αναδιανεμητικές πιέσεις που μπορεί να είναι επιβλαβείς για την ανάπτυξη, ειδικά για τις χώρες μεσαίου εισοδήματος, και αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους ο Barro (1996) υποστηρίζει ότι οι χώρες δεν μπορούν να γίνουν δημοκρατίες πολύ "σύντομα" όσον αφορά τους επίπεδο του κατά κεφαλήν εισοδήματος. Ωστόσο, οι Mulligan, Sala-i-Martin και Gil (2003) δεν βρίσκουν μεγάλη διαφορά στις αναλαμβανόμενες δημοσιονομικές πολιτικές μεταξύ δημοκρατικών και μη δημοκρατικών κυβερνήσεων, αμφισβητώντας ως εκ τούτου τη σχέση ανάμεσα στη μορφή του πολιτεύματος και των οικονομικών επιδόσεων. Οι Glaeser et al. (2004) αμφισβητούν επίσης την αιτιώδη σχέση μεταξύ των πολιτειακών θεσμών και της οικονομικής ανάπτυξης.

Οι Persson και Tabellini (2006) όμως χρησιμοποιώντας τη μετάβαση από τη δικτατορία στη δημοκρατία και την έννοια των συσσωρευμένων αποθεμάτων δημοκρατικού κεφαλαίου, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το τελευταίο είναι ευνοϊκό για την ταυτόχρονη ύπαρξη οικονομικής ανάπτυξης και εδραίωσης των δημοκρατικών θεσμών. Τέλος οι Philippe Aghion, Alberto Alesina, και Francesco Trebbi στην εργασία τους βρίσκουν ότι οι δημοκρατικοί θεσμοί ευνοούν την οικονομική ανάπτυξη στους ανεπτυγμένους τομείς της οικονομίας. Ένα σημαντικό κανάλι αυτής της επίδρασης είναι η ελευθερία εισόδου στις αγορές που σχετίζεται με τα πολιτικά δικαιώματα και η οποία είναι πολύ σημαντική για την ανάπτυξη του ανταγωνισμού και της καινοτομίας ειδικά στους κλάδους που λειτουργούν κοντά στο τεχνολογικό όριο της οικονομίας.

4.6 Πολιτική Ευστάθεια (Political Stability and absence of violence / PV)

Η πολιτική ευστάθεια σύμφωνα με τα αποτελέσματα αυτής της εμπειρικής διερεύνησης φαίνεται ότι είναι η σημαντικότερη διάσταση της διακυβέρνησης τόσο σε επίπεδο επίδρασης όσο και σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας. Η βιβλιογραφία που διερευνά τη σχέση της πολιτικής ευστάθειας και της οικονομικής ανάπτυξης επιβεβαιώνει τόσο τη σημαντικότητα όσο και την κατεύθυνση αυτής της συσχέτισης. Οι Alesina, Roubini ορίζουν την πολιτική αστάθεια ως την πιθανότητα αλλαγής της κυβέρνησης είτε με συνταγματικά μέσα είτε δια της βίας. Τα αποτελέσματά τους δείχνουν ότι στις χώρες και στις περιόδους μεγάλης πολιτικής αβεβαιότητας η ανάπτυξη είναι σημαντικά μικρότερη συγκριτικά. Τα αποτελέσματα αυτά είναι σημαντικά τόσο στην περίπτωση αλλαγής της κυβέρνησης με συνταγματικά μέσα (ακόμη και εάν η ιδεολογική στροφή του αντίπαλου σχήματος δεν είναι μεγάλη) όσο και στην περίπτωση που η κυβέρνηση απειλείται με κατάρρευση λόγω κοινωνικής έκρηξης, τρομοκρατίας ή πραξικοπήματος. Η αντίστροφη σχέση, δηλαδή η συνεχιζόμενη ύφεση δεν φαίνεται να ενισχύει την πιθανότητα για αλλαγή κυβέρνησης. Το βασικό θεωρητικό υπόβαθρο στο οποίο στηρίζονται τα ανωτέρω αποτελέσματα είναι το γεγονός ότι σε ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από πολιτική αστάθεια είναι έντονο το στοιχείο της αβεβαιότητας και της διστακτικότητας στην ανάληψη οικονομικών παραγωγικών αποφάσεων, όπως επένδυση, παραγωγή ή προσφορά εργασίας. Η υψηλή πιθανότητα για αλλαγή κυβέρνησης σχετίζεται με την αβεβαιότητα που υπάρχει αναφορικά με τις ενδεχόμενες πολιτικές που αναμένεται να επιβάλει η νέα κυβέρνηση. Τα αποστρεφόμενα τον κίνδυνο οικονομούντα άτομα διστάζουν να αναλάβουν οικονομικές πρωτοβουλίες ή ακόμα είναι διατεθειμένα να επενδύσουν στο εξωτερικό. Αντίστοιχα, οι ξένοι επενδυτές επιθυμούν ένα λιγότερο ασταθές πολιτικό περιβάλλον

με λιγότερη αβεβαιότητα σε σχέση με τις πολιτικές αλλά και με την προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Την επίδραση αυτή στις επενδύσεις και την διαφυγή του Κεφαλαίου στο εξωτερικό καταγράφουν στην εργασία τους οι Alesina, Tabellini (1989). Μια διαφορετική προσέγγιση η οποία έχει εξίσου ενδιαφέρον και καταλήγει σε παρεμφερή αποτελέσματα είναι η ανάλυση των Επαναστάσεων του Grossman (1991). Στις χώρες που οι κυβερνήτες τους είναι σχετικά αδύναμοι η πιθανότητα επανάστασης είναι μεγαλύτερη και οι πολίτες έχουν περισσότερα κίνητρα να αναμειχθούν σε επαναστατικές δραστηριότητες απ' ότι σε παραγωγικές δραστηριότητες και αντιστρόφως. Η αυξανόμενη συμμετοχή των πολιτών σε επαναστατικές δραστηριότητες μειώνει το επίπεδο της παραγωγικής δραστηριότητας και κατ'επέκταση το ρυθμό της οικονομικής ανάπτυξης.

Δυστυχώς η πτώση της κεντρικής εξουσίας και η ανάδυση της εσωτερικής αναταραχής δεν είναι απλά ένας μύθος. Μια μικρή αλλά ενδιαφέρουσα θεωρητική βιβλιογραφία έχει διερευνήσει τις οικονομικές επιπτώσεις, σε διαφορετικές συνθέσεις κοινωνικής δομής, της αναρχίας (Hirshleifer 1995), της εκβίασης (Konrad Skaperdas & 1998), τα ιδιωτικά θήρευσης (Grossman & Kim 1995), και την ανομίας (Dixit 2004). Αλλά χρειάστηκε το έργο του Collier (1999, Collier et al. 2003) για να αναδείξει πόσο καταστροφικές είναι οι συνέπειες του εμφυλίου πολέμου.

- 🌐 Πρώτον, ο εμφύλιος πόλεμος περιλαμβάνει την εκτροπή των πόρων από την παραγωγική δραστηριότητα και την παροχή δημόσιων αγαθών, όπως έργων υποδομών και της εκπαίδευσης, στα μέσα της βίας και των όπλων.
- 🌐 Δεύτερον, τα μέσα αυτά προορίζονται για την στην καταστροφή τόσο του δημόσιου πλούτου όσο και της ιδιωτικής ιδιοκτησίας και καθιστούν αδύνατη την συμμετοχή στην παραγωγική δραστηριότητα και το εμπόριο.

- Τρίτον, η εμφύλια διαμάχη και η κατάρρευση της τάξης αποτελούν προκάλυμμα για εγκληματικές δραστηριότητες, και βεντέτα.
- Τέταρτον, η απώλεια της ανθρώπινης ζωής είναι μια απώλεια σε ανθρώπινο κεφάλαιο, ιδίως καθώς η συχνότητα των ατυχημάτων στις εμφύλιες συγκρούσεις μετατοπίζεται αδυσώπητα από τους μαχητές στους αμάχους.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

– ΠΗΓΕΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Table G1. Voice and Accountability

Code	Table (Appendix 1)	Row	Concepts measured
Representative sources			
EIU	A 1.5	3	Change in government, orderly transfer
		9	Legal system, transparency, fairness
FH	A 1.6	2	Civil Liberties: Freedom of speech, of assembly and demonstration, of religion, equal opportunity, of excessive governmental intervention
		1	Political Rights: free and fair elections, representative legislative, free vote, political parties, no dominant group, respect for minorities
		3	Free Press: Laws and practice, independence, and violations)
PRS	A 1.10	7	Military in politics: Reduces accountability
		11	Democratic accountability: Responsiveness of the government to its people, free and fair elections
WDR	A 1.13	3	Business is kept informed of important developments in rules and policies
		4	Business has a voice to express its concerns over changes in laws or policies
Non-representative sources			
FHNT	A 1.6	4	Political process: Elections, party configuration, political competition, and participation
		5	Civil society: Volunteerism, trade unionism, professional associations.
		6	Independent media
PERC			Media: independence and quality
			Transparency of the business environment
WCY98	A 1.12	10	Transparency: The government communicates its intentions successfully

Table G2. Political Instability and Violence

Code	Table (Appendix 1)	Row	Concepts measured
Representative sources			
DRI	A 1.3		Risks reduction of GDP by 1-4% due to:
		24	Major Urban Riot
		20	Major insurgency/rebellion
		19	Military coup
		21	Political terrorism
		22	Political assassination
		23	Civil war
EIU	A 1.5	1	Armed conflict, war
		2	Social unrest
		4	Terrorist threat, political violence
PRS	A 1.10	4	Internal Conflict: Political violence and governance, from no tolerance of arbitrary violence to civil war torn countries (from best to worse score)
		10	Ethnic tensions: Based on intolerance and prone to conflict
WDR	A 1.13	15	Terrorism as an obstacle to business development
		5	Likelihood of unconstitutional government changes
Non-representative sources			
BERI	A 1.1	1	Fractionalization of the political spectrum
		3	Fractionalization by ethnic, language and religious groups
		5	Restrictive (coercive) measures to retain power
		6	Organization/power of radical group
		9	Societal conflict: Strikes, Violence, Demonstrations
		10	Constitutional Changes, Assassinations, Guerrillas
CEER	A 1.2	19	Political stability
GCS97	A 1.8		
GCS98		3	Likelihood of dramatic change in institutions
		28	The highest power is always peacefully transferred
GCSA	A 1.8	3	Likelihood of dramatic changes in institutions
		68	Government coups or political instability as an obstacle to development
		67	Tribal conflict as an obstacle for business development

Table G3. Government Effectiveness

Code	Table (Appendix 1)	Row	Concepts measured
Representative sources			
EIU	A 1.5	6	Government policy (pro-business)
		7	Government/Institutional efficacy
		8	Red tape / bureaucracy
DRI	A 1.3	29	Institutional failure: Institutional rigidities that hinder bureaucratic efficiency
		28	Government ineffectiveness: Quality of the government's personnel
		27	Government instability: High turnover that lowers the quality of the government's personnel
PRS	A 1.10	1	Government stability: Its ability to carry out programs
		12	Bureaucratic quality: Civil service's institutional strength, free from political influences
WDR	A 1.13	18	Likelihood that when a government official acts against the rules, one can go to another official or a superior and get correct treatment
		19	Management time spent with bureaucrats
		20	The efficiency customs
		21	The general condition of roads you use
		22	The efficiency of mail delivery
		23	The quality of public health care provision
		24	Government efficiency in delivering services
		1	Predictability of changes in rules and laws
		2	Credibility of government's commitment to policies
		Non-representative sources	
BERI	A 1.1	21	Bureaucratic delays
FHNT	A 1.6	8	Government and administration: Decentralization and transparency
GCS98	A 1.8	4	Competence of public sector personnel relative to private sector
		9	Wasteful government expenditure
		29	Government commitments are honored by new governments
		5	Management time spent with bureaucracy
		6	Public service vulnerability to political pressure
GCSA	A 1.8	4	Competence of public sector personnel relative to private sector
		9	Wasteful government expenditure
		29	Government commitments are honored by new governments
		41	Strength and expertise of the civil service to avoid drastic interruptions in government services in times of political instability
WCY98	A 1.12	14	Effective implementation of government decisions
		13	Bureaucracy as an obstacle to business development
		12	Exposure of public service to political interference

Table G4. Regulatory Burden

Code	Table (Appendix 1)	Row	Concepts measured
Representative sources			
HFWSJ	A 1.9	9	Regulation (regulations that impose a burden on business)
		3	Government intervention in economy
		7	Wage/Price control
		1	Trade policy (tariff and no-tariff barriers to trade)
		5	Capital flows and foreign investment (financial regulations for foreigners)
		6	Banking (free from government intervention, financial regulations domestic)
DRI	A 1.3	13	Export regulations
		14	Import regulations
		15	Other regulations (regulatory burden)
		10	Legal restrictions on ownership of business by non-residents
WDR	A 1.13	11	Legal restrictions on ownership of equity by non-residents
		9	Regulations of starting new business as an obstacle to business development
		10	Price controls as an obstacle to business development
		11	Regulations on foreign trade as obstacle for business development
		12	Foreign currency regulations as obstacle for business development
GCS98	A 1.8	13	General uncertainty about the of costs of regulations as an obstacle to business development
		4	Price liberalization
		5	Trade regulations
			Competition policy
		8	Banking: Extensiveness of legal rules
		9	Banking: Effectiveness of legal regulations
		8	Securities: Extensiveness of legal rules
		9	Securities: Effectiveness of legal regulations
		10	Protection of domestic banks from foreign competition
		11	Barriers to entry in banking sector
		12	Interest rates are heavily regulated
		1	Participation of private sector in infrastructure projects
		15	Extent of market competition
16	Effectiveness of anti-trust policies		
1	Negative impact of tariffs on costs and availability of equipment and materials		
2	Negative impact of hidden barriers to trade		
7	The tax system hinders business competitiveness		

Table G4. Regulatory Burden (cont.)

Code	Table (Appendix 1)	Row	Concepts measured
Non-representative sources (cont.)			
GCSA	A 1.8	15	Extent of market competition
		16	Effectiveness of anti-trust policies
		39	Costs of uncertain rules, laws, or government policies
		1	Negative impact of tariffs on costs and availability of equipment and materials
		2	Negative impact of hidden barriers to trade
		47	Openness of public sector contracts to foreign investors
		48	Policies for dividend remittances as obstacles to development
		49	Dominance of state owned or state controlled enterprises
		50	Regulatory burden
		52	State interference in private business
		53	Regulatory discretionality (vagueness of regulations)
		54	The tax system hinders business competitiveness
		57	Protection of domestic banks from foreign competition
		59	Regulations for starting a business as an obstacle to business development
		60	Price controls as an obstacle to business development
		61	Regulations on foreign trade as an obstacle to business development
		62	Foreign currency regulations as an obstacle to business development
		63	Transfer costs associated with exporting capital as an obstacle to business development
		64	General uncertainty on costs of regulations as an obstacle to business development
		WCY98	A 1.12
2	Protectionism as an obstacle to imports from abroad		
3	Controls on foreign investors ownership of companies		
4	Obstacles to foreign bidders on public contracts		
11	Political system as an obstacle to development		
5	Real personal taxes as a burden to work initiative		
7	Real corporate taxes as a burden to entrepreneurial activity		
9	Legal framework as an obstacle to competitiveness		
15	Custom's administration as a burden to international trade		
		16	Price controls
		17	Competition laws as an obstacle to fair competition

Table G5. Rule of Law

Code	Table (Appendix 1)	Row	Concepts measured
Representative sources			
DRI	A 1.3	18	Losses and Costs of Crime
		26	Kidnapping of Foreigners
		9	Enforceability of private contracts
		8	Enforceability of government contracts
EIU	A 1.5	10	Corruption in banking
HFWSJ	A 1.9	11	Crime
		10	Black Market
PRS	A 1.10	8	Property Rights
		9	Law and order tradition
WDR	A 1.13	6	Theft and crime (now)
		7	Confidence in authority to secure property (now)
		8	Unpredictability of the judiciary (now)
		14	Crime and theft as obstacles to business
Non-representative sources			
BERI	A 1.1	12	Enforceability of contracts
CEER	A 1.2	6	Rule of Law
FHNT	A 1.6	7	Rule of law
GCS98	A 1.8	8	Extent of tax evasion
GCS97		31	Costs of organized crime for business
		30	Police effectiveness in safeguarding personal security
		14	Intellectual property protection
		23	Compliance with court rulings and /or arbitration awards
		20	Legal system effectiveness at enforcing commercial
		19	Independence of the judiciary from interference by the government and/or parties to the dispute
		26	Private business has recourse to independent and impartial courts for challenging the legality of government actions
		27	Likelihood of winning a court case filed against the government
		20	Legal system effectiveness at enforcing commercial contracts
		22	Private business capacity to file lawsuits at independent and impartial courts against government
		25	Citizens' willingness to accept legal means to adjudicate disputes rather than depending on physical force or illegal means

Table G5. Rule of Law (cont.)

Code	Table (Appendix 1)	Row	Concepts measured		
Non-representative sources (cont.)					
GCSA	A 1.8	20	Legal system effectiveness at enforcing commercial contracts		
		26	Private business has recourse to independent and impartial courts for challenging the legality of government actions		
		36	Private business can readily file and try lawsuits against other business, foreign or domestic, at independent and impartial courts		
		25	Citizens' willingness to accept legal means to adjudicate disputes rather than depending on physical force or illegal means		
		31	Costs of organized crime for business		
		44	Costs of petty crime and theft for business		
		30	Police effectiveness in safeguarding personal security		
		8	Extent of tax evasion		
		65	Crime and theft as an obstacle to business development		
		WCY98	A 1.12	1	The parallel economy as an obstacle to business development
				8	Extent of tax evasion
18	Confidence in the fair administration of justice in the society				
19	Confidence among people that their person and property is protected				
21	Protection of intellectual property				

Table G6. Graft

Code	Table (Appendix 1)	Row	Concepts measured
Representative sources			
DRI	A 1.3		Corruption among public officials, effectiveness of anticorruption initiatives
EIU	A 1.5	10	Corruption among public officials
PRS	A 1.10	6	Corruption in the political system as a "threat to foreign investment"
WDR	A 1.13	17	Frequency of "additional payments" to "get things done"
		15	Corruption as "obstacle to business"
Non-representative sources			
BERI	A 1.1	2	Mentality regarding corruption
CEER	A 1.2		Effect of corruption on "attractiveness of country as a place to do business"
FHNT	A 1.6		Perceptions of corruption in civil service, business interests of policymakers
GALLUP			Frequency of "cases of corruption" among public officials
GCS98			
GCS97	A 1.8	17	Irregular, additional payments connected with import and export permits, business licenses, exchange controls, tax assessments, police protection or loan applications (GCS98 and GCS97 for 5 additional countries)
		24	Frequency of "irregular payments" to officials and judiciary
GCSA	A 1.8	17	Irregular, additional payments connected with import and export permits, business licenses, exchange controls, tax assessments, police protection or loan applications
		66	Corruption as an obstacle to business development
PERC			Effect of corruption on business environment for foreign companies
WCY98	A 1.12	6	Improper practices in the public sphere

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Acemoglu D., Robinson J. (2010)** The Role of Institutions in Growth and Development *Review of Economics and Institutions*, Vol. 1 – No. 2, Fall–Article 1
- Acemoglu D., Johnson S., Robinson J. (2005)** Institutions as a fundamental Cause Of Long - Run Growth *Handbook of Economic Growth*, Volume IA Edited by Philippe Aghion and Steven N. Durlauf Elsevier B.V
- Aghion P., Alesina A., Trebbi F. (2007)** Democracy, Technology, and Growth *Harvard Institute of Economic Research Discussion Paper No. 2138*.
- Aidt T., Dutta J., Sena V. (2008)** Governance regimes, corruption and growth: Theory and evidence *Journal of Comparative Economics* 36 , 195–220
- Aisen A., Veiga F.J. (2010)** How Does Political Instability Affect Economic Growth? *IMF Working Paper, WP/11/12* ,International Monetary Fund
- Alesina A., Ozler S., Roubini N., Swagel P. (1996)** Political instability and economic growth *Journal of Economic Growth* 1(2): 189-211.
- Angelopoulos K., Philippopoulos A., Efthymios T. (2008)** Does public sector efficiency matter? Revisiting the relation between fiscal size and economic growth in a world sample *Public Choice* 137: 245–278
- Arndt C., Oman C. (2006)** Development Centre Studies *Uses and Abuses of Governance Indicators* OECD Publishing
- Bardhan P. (1997)** Corruption and Development: A Review of Issues *Journal of Economic Literature*, Vol. XXXV (September), pp. 1320–1346
- Barro R. (1996)** Democracy and Growth *Journal of Economic Growth* 1: 189-211.

Bissoon O. (2012) Can Better Institutions Attract More Foreign Direct Investment (FDI)? Evidence from Developing Countries *International Research Journal of Finance and Economics*, ISSN 1450-2887 Issue 82

Bose N., Osborn D. R.† (2007) Public Expenditure And Economic Growth: A Dissagragated Analysis For Developing Countries *The Manchester School* Vol 75 No. 5 (September) ,1463–6786 533–556

Campos N.F., Nugent J.B. (2000) Who is Afraid of Political Instability? *Working Paper Number 326 July*

Cooray A.V. (2009) Government expenditure, governance and economic growth *Comparative Economic Studies*, 51 (3), 401-418.

Dang V. (2009) Institutions and Efficiency in Transition Economies Brunel University West London, Department of Economics and Finance, *Working Paper No. 09-32*

Devereux M.B., Wen J-F. (1998) Political instability, capital taxation, and growth *European Economic Review* 42 1635 -1651

Gradstein M. (2003) Governance and Economic Growth ,World Bank Policy *Research Working Paper 3098, July*

Hakro A. N. (2009) Size of Government and Growth Rate of Per Capita Income in Selected Asian Developing Economic *International Research Journal of Finance and Economics* 1450-2887 Issue 28

Hall R.E. , Jones C.I. (2000) Why Do Some Countries Produce So Much More Output per Worker than Others? *NBER Working Paper No. w6564*.

Hausmann R., Pritchett L., Rodrik D. (2005) Growth Accelerations *Journal of Economic Growth*, 10, 303–329,

Hout W. (2010) Governance and Development: changing EU policies *Third World, Quarterly*, 31:1, 1-12

- Jalilian H., Kirkpatrick C., Parker D. (2007)** The Impact Of Regulation On Economic Growth In Developing Countries: A Cross-Country Analysis *World Development* Volume 35 Issue 1 87-103
- Jensen N.M. (2003)** Democratic Governance and Multinational Corporations: Political Regimes and Inflows of Foreign Direct Investment *International Organization* 57, Summer , pp+ 587–616
- Kaufmann D., Kraay A., Zoido-Lobaton P. (1999)** Governance Matters The World Bank Development Research Group Macroeconomics and Growth and World Bank Institute Governance, Regulation and Finance October P O L I C Y R E S E A R C H W O R K I N G P A P E R 2196
- Kaufmann D., Kraay A., Mastruzzi M. (2006)** Growth and Governance: A Reply (*forthcoming, Journal of Politics*)
- Knack S. (2002)** Growth and Governance: Measurement and Evidence The World Bank, *Washington, D.C. February 25, Forum 2 Session on NIE, Governance and Growth*
- Knack S., Keefer P. (1995)** Institutions and Economic Performance: Cross-Country Tests Using Alternative Institutional Measures *Economics And Politics* Volume 7 Issue 3 p. 207 - 227
- La Porta R., Lopez de -Sinales F., Schleifer A., Vishny R. (1999)** The Quality Of Government *The Journal of Law, Economics & Organisation* V15 N1 p. 222 -279
- Levine R., Renelt D. (1991)** A Sensitivity Analysis of Cross-Country Growth Regression Country Economics Department The World Bank March *WORKING PAPERS Macroeconomic Adjustment and Growth*
- Mauro P. (1995)** Corruption and Growth *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 110, No. 3 (Aug.), pp. 681-712
- Mironov M. (2005)** Bad Corruption, Good Corruption and Growth, *Mimeo*

North D. C. (1990) *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*

Cambridge University Press

Olson M. (1993) Dictatorship, Democracy and Development *The American Political*

Science Review, Volume 87, Issue 3, (Sep) 567 - 576

Person T., Tabellini G. (2004) Constitutions and Economic Policy *The Journal of*

Economic Perspectives, Vol. 18, No. 1. , pp. 75-98.

Rodric D., Subramarian A., Trebbi F. (2004) Institutions Rule: Primacy of

Institutions Over Geography and Intergration in Economic Development

Journal of Economic Growth, 9, 131–165,

Roth F.M. (2006) Social Capital, Trust, and Economic Growth — A Cross-Sectional

and Panel Analysis *Forthcoming in Kyklos*

Thomas M.A. (2010) What Do the Worldwide Governance Indicators Measure?

European Journal of Development Research 22, 31–54. Published online 16 July

2009

Πανεπιστήμιο Πειραιώς